

Η ΚΡΗΤΗ

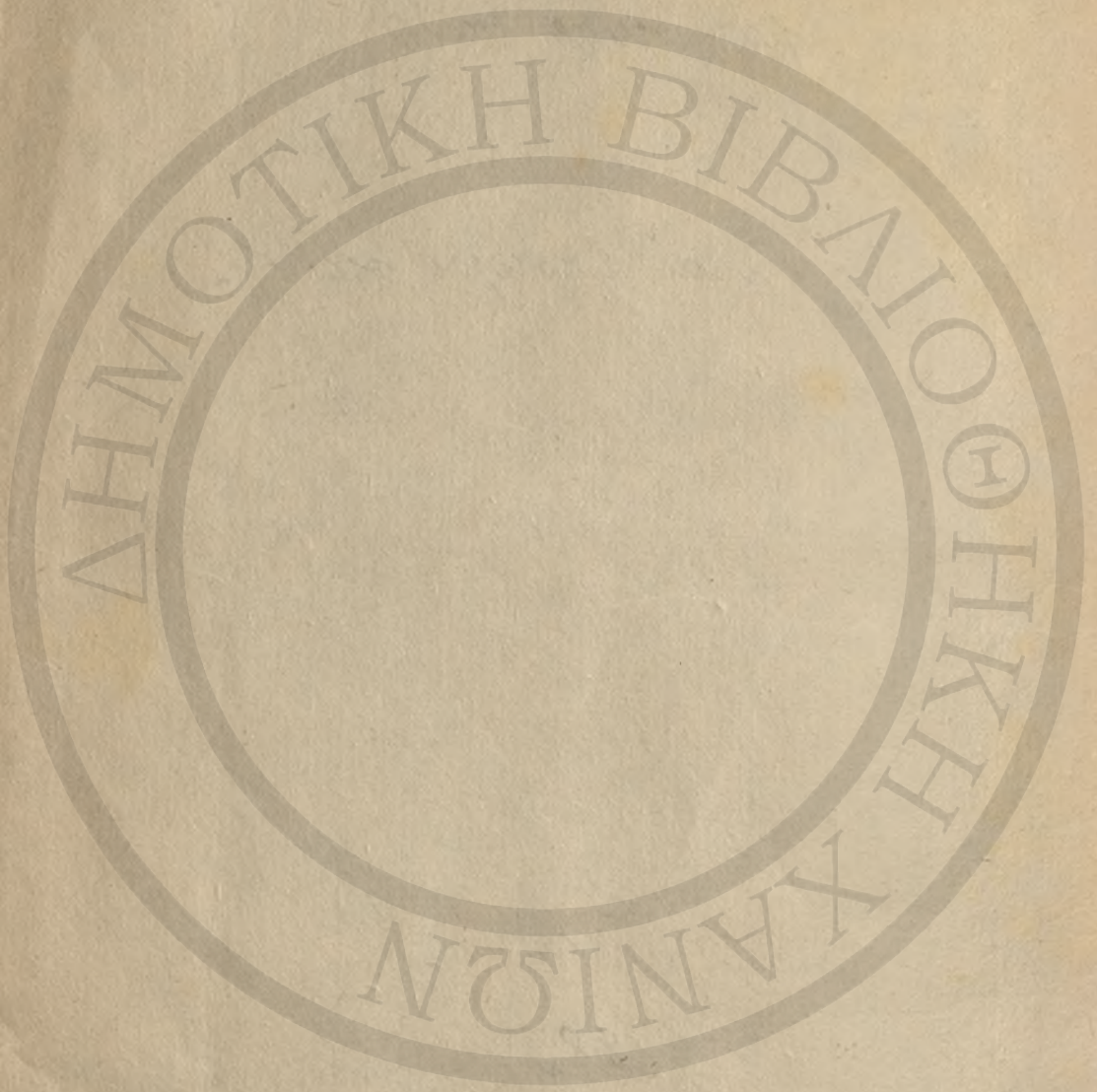
ὑπὸ ἰωάννη δ'αυτῶν

Κοινωνία ἑτοιμασθε ὑπὲρ τῆς ἀγάπης

Ἰ. Ἰ. Ἰ. Ἰ.

1883

Σωτηρ Μιχ. Χειμας

Η ΚΡΗΤΗ

ΠΡΟ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ

Η

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΣΕΡΕ

10 - ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ - 10

1883

Η ΚΡΗΤΗ

ΠΡΟ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ

ΠΡΟ

Η

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ

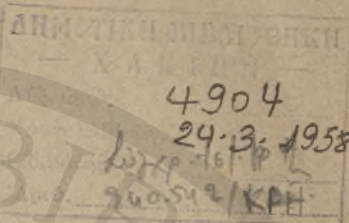

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

10 - ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ - 10

1883

19403A

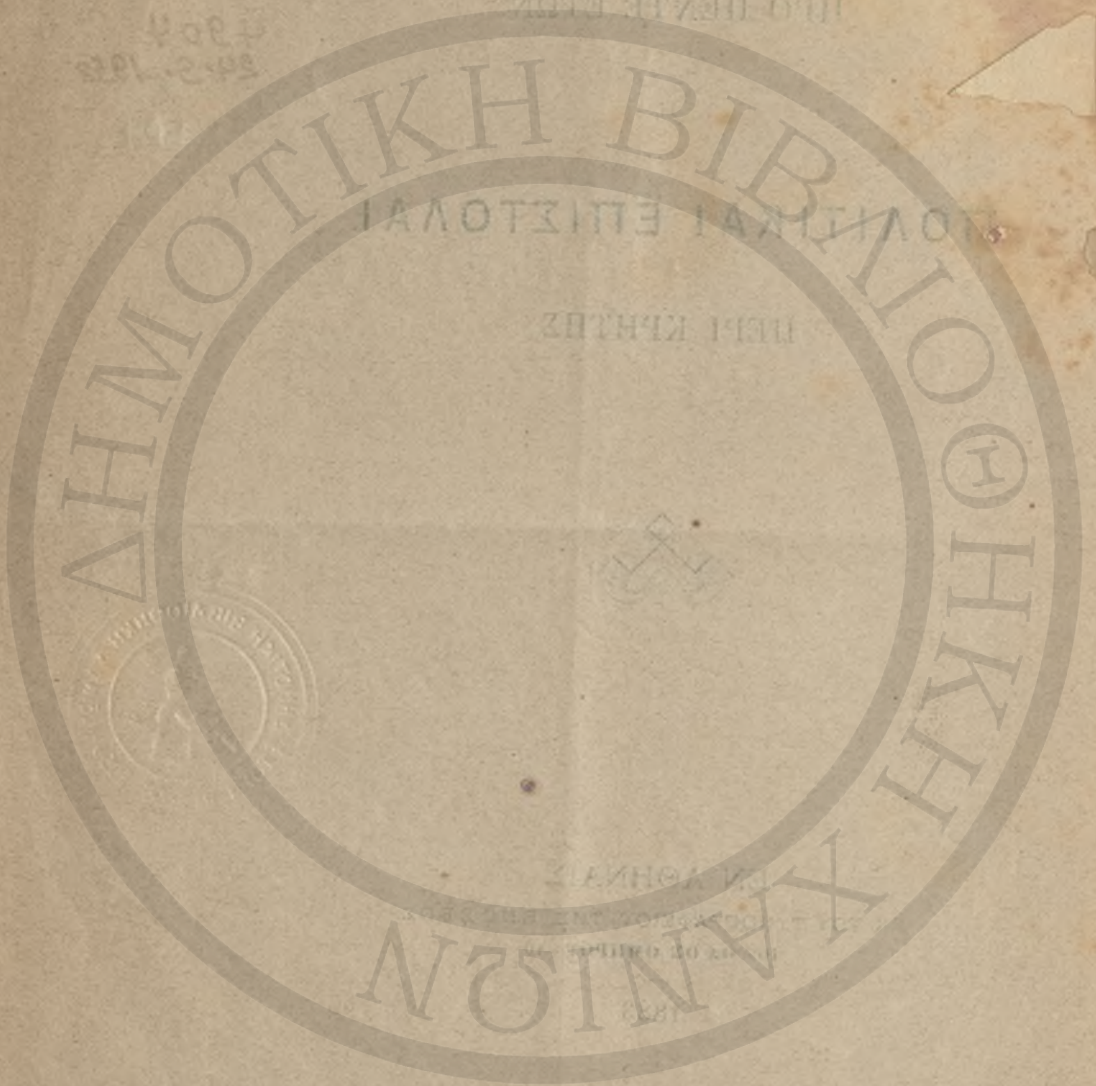
Η ΚΡΥΠΤΗ

Η ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

1904
24-2-1904

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΚΡΥΠΤΗ

ΧΑΝΙΩΝ

Η ΚΡΗΤΗ ΠΡΟ ΠΕΝΤΕ ΕΤΩΝ

·Η

ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΕΡΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀγαπητὲ Κύριε.

Διατρέχομεν ἤδη τὸ πέμπτον ἔτος ἀπὸ τῆς συμβάσεως τῆς Χαλέπας, κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον πολλὰ συνέβησαν ἄξια ἐμβριθοῦς πολιτικῆς μελέτης. Δύναμαι μάλιστα νὰ διαβεβαιώσω ὅτι τοιαῦτα δὲν συνέβησαν ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ χώρᾳ τῆς Ἀνατολῆς, μὴ ἐξαιρουμένων μηδ' ἐκείνων, ἐν αἷς παρεχωρήθησαν νέα πολιτεύματα ἢ προνόμια διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Ἐξαιρετικῶς μόνον ἐν τῇ Κρήτῃ συνέβη ἡ πολιτικὴ διάσπασις τῶν δεσμῶν, οἵτινες συνέδεον τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν μετὰ τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Ἀλλαχοῦ οἱ δεσμοὶ οὗτοι ἐχαλαρώθησαν, ἀλλὰ δὲν διεσπάσθησαν. Ἐξηγοῦμαι.

Ἐν τῇ Κρήτῃ ἡ μόνη ἐκπροσωποῦσα τὸν λαὸν ἀρχὴ εἶναι ἡ Γεν. Συνέλευσις. Ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν ἔχει μόνον νομοθετικὰ καθήκοντα, ὡς συμβαίνει ἀλλαχοῦ. Ἐνταῦθα αὕτη λαμβάνει ἄμεσον μέρος καὶ εἰς τὰ διοικητικὰ, αὕτη ἀπ' εὐθείας ἐκλέγουσα τοὺς Γενικοὺς διοικητικοὺς Συμβούλους, οἵτινες ἐπέχουσι τόπον Συμβούλων τῆς ἐπικρατείας ἢ ὑπουργῶν καὶ εἰς τὰ δικαστικὰ, αὕτη καὶ μόνον ἐκλέγουσα ἐπίσης τὰ ἀνώτερα δικαστικὰ πρόσωπα, τοὺς ἐφέτας. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ἡ Γεν. Συνέλευσις ἀντιπροσωπεύει τὸν τόπον καὶ ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν. Ἦδη ἐν δυσὶ περιόδοις καὶ δι' ὑπομνημάτων καὶ διὰ ζώσης διηρμήνευσε τὰ παράπονα τοῦ τόπου πρὸς ταὺς

ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους τῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τοῦ διαβήματος δὲ τούτου οὐδὲν ἢ Κεντρικὴ Κυβέρνησις ἀπηύθυνε διάγγελμα ἢ παρατήρησιν, τοῦθ' ὕπερ δηλοῖ, τοῦλάχιστον εἰς τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν, ὅτι καὶ αὕτη ἀνεγνώρισε καὶ τοῦτο ὡς δικαίωμα τῆς Γεν. Συνελεύσεως.

Με τοιαῦτα δικαιώματα καὶ ἰσχὺν εἶναι περιβεβλημένη ἡ ἀρχὴ ἐκείνη, ἥτις ὑποβαλοῦσα πέρυσι διάφορα αἰτήματα εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλν, ἀλλὰ μὴ εἰσακουσθεῖσα, ἐβρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διασπάσῃ δι' ἐντόνου διαμαρτυρήσεως τοὺς δεσμούς, οἵτινες συνέδεον αὐτὴν μετὰ τῆς Ὑψ. Πύλης.

Τὸ γεγονός τοῦτο φιλοφροῦς ἐν ἑαυτῷ περιλαμβάνει κινδύνους. Ἐν πρώτοις ἀν συνέβαινε μετὰ τῶν Κρατῶν ὁ πόλεμος θὰ ἦτο ἀφευκτός. Καὶ ἐν Κρήτῃ δὲ προγενεστέρως τὸ αὐτὸ ἐπῆλθεν ἀποτέλεσμα. Πάντες βεβαίως ἐνθυμοῦνται, διότι πολλοὺς δὲν παρήλαθε χρόνος, ὅτι τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1866 καὶ 1878 τοιαῦται προηγήθησαν διαμαρτυρήσεις. Ἦδη εἶναι ἀληθές, ὅτι τοῦτο δὲν συνέβη ἀλλ' ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦστατος. Ἡ μὲν Γεν. Συνέλευσις δὲν προέβη πέραν τῶν διαμαρτυρήσεων, ἡ δὲ Ὑψ. Πύλη δὲν κατεδίωξε τοὺς πληρεξουσίους διὰ τὸ κατ' αὐτῆς διάβημά των ἐν ἄλλαις λέξεσιν, οὐδὲ ἡ μὲν, οὐδὲ ἡ δὲ, ἠθέλησαν ν' ἀναλάβωσι τὴν εὐθύνην τοῦ νὰ ἰσθῆσιν τὰ πράγματα εἰς τὰ ἄκρα.

Ἄλλ' ὅμως ἐὰν τοῦτο δὲν συνέβη ἔτι, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐγγυηθῇ ὅτι δὲν θὰ συμβῆ βραδύτερον· δύναται βεβαίως νὰ προληφθῇ ὁ κίνδυνος, ἀλλὰ τοῦτο διὰ νὰ συμβῆ ἀνάγκη νὰ γνωσθῇ ἡ ἀληθὴς κατάστασις τοῦ τόπου. Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἀπέριψε τὰ μὲν, καὶ νὰ λάβῃ ὑπ' ἑσφιν τὰ δὲ, ἐκ τῶν αἰτημάτων τῆς Γεν. Συνελεύσεως, ἀλλὰ συλλήβδην ἀπέριψε πάντα. Δὲν ἔκρινε δὲ ἔτι ἀναγκαῖον τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπόλογισμοῦ καὶ τὴν ἐκλογὴν διοικητικῶν Συμβούλων, ἀλλὰ

διέλυσε τὴν Γεν. Συνέλευσιν, χωρὶς νὰ ἀπαιτήσῃ τοῦλάχιστον ταῦτα. Ἐδιοίκησε λοιπὸν οὐ μόνον ἄνευ προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ διοικητικῶν συμβούλων παυθέντων ὑπὸ τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Ἡ τακτικὴ ὅμως αὕτη καταστρέφει ριζικῶς τὸ πολίτευμα τῆς Κρήτης. Ὁ σπουδαιότερος θεσμὸς, ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς, καθίσταται ἄχρηστος. Ἀφοῦ ἡ Γεν. Συνέλευσις, παρ' ἧς πρῶτιστα καὶ μάλιστα ὁ λαὸς ἐξαρτᾷ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν του καὶ τὴν εὐημερίαν του οὐ μόνον δὲν εἰσακούεται ἀλλὰ καὶ ἀντικαθίσταται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Κρήτη φυσικῶ τῷ λόγῳ παύει οὔσα προνομιοῦχος Ἐπαρχία, ἀφρομοιομένη πλέον πρὸς τὰς μὴ τοιαύτας. Δὲν γράφω ὑμῖν, Κύριέ μου, ὑπὸ τὸ πρῆσμα πάθους, οὐδὲ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἐξημμένων ἰδεῶν. Ἀλλὰ κρίνω τὰ πράγματα ὑπὸ μακρᾶς πείρας ὀδηγούμενος.

Αἱ προτάσεις ἃς διετύπωσεν ἡ Γεν. Συνέλευσις ἀπέβλεπον καθαρῶς εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ λαοῦ τοῦτο ἀρκεῖ. Ὁ Κρητικὸς λαὸς ἐνθουσιῶδῶς ἀσπάζεται τὰς ἰδέαν τείνουσαν εἰς τὴν προαγωγὴν του καὶ μετὰ θάρρους ἐπιζητεῖ τὴν πραγματοποιήσιν της. Κατὰ τοῦτο μάλιστα ἡ νεώτερα ἱστορία ἀποδεικνύει τὸν Κρητικὸν λαὸν μοναδικόν. Κατ' ἐξαιρέσιν μόνος αὐτὸς ἐπηρεάσθη ἐκ τῶν διακηρυχθεισῶν ἀρχῶν τοῦ Χάτ-Χουμαρζοῦ, τὴν δὲ πραγματοποιήσιν του ἀπέδειξε μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας κατὰ τὸ 1858. Δὲν ἠνέχθη ἔτι τὴν καταπάτησιν τῶν προνομίων τοῦ 1858, ἀλλὰ κατῆλθεν εἰς τὴν φοβερὰν πάλιν τοῦ 1866. Καὶ νέαν ἔτι ἐποίησατο ἐπανάστασιν κατὰ τὰ 1878 ὅπως ἐπανορθώσῃ τὸν καταπατηθέντα ὀργανικὸν νόμον τοῦ 1867 καὶ ἀποσπάσῃ νέα προνόμια. Καὶ ὅτι συνέβη κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας παρατηροῦμεν καὶ ἤδη. Τὰ πράγματα βαδίζουν τὴν αὐτὴν παράλληλον. Ἡ ἐν τῷ συγχαρητηρίῳ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας κ. Γλάδστονος ἐκφρασθεῖσα

εὐχὴ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν Βουλευτῶν, δὲν εἶναι καθησυχαστικὸν προανάρκρουσμα. Τὴν πολιτικὴν σημασίαν τοῦ συγχαρητηρίου τούτου ματαίως προσπαθοῦν νὰ μειώσωσιν τινὲς ἀποδίδοντες τὸ γεγονός εἰς εἰσηγήσεις ξένης ραδιουργίας. Δὲν γνωρίζουν καλῶς τὴν νέαν ἱστορίαν τῆς Κρήτης. Ἐὰν ἐγνώριζον αὐτὴν, θὰ ἀπέδιδον τὰ πάντα εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸν τόπον δυσαρέσκειαν. Διατί ἡ Κρήτη δὲν ἐπανεστάτησε κατὰ τὸ 1854, ὅτε πολλαὶ κατεβλήθησαν ἐνέργειαι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ἂν θέλετε ὑπὸ πρακτῶρων δύο Κυβερνήσεων, καὶ ὀλίγον πρὸ, καὶ ἅμα ἐκτραγέντος τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου; Διότι ἡ Κρήτη δὲν εἶχεν ἀφορμὴν παραπόνων διότι ὁ τότε Γεν. Διοικητὴς Βαμίκ-Πασσᾶς κατὰ ἑκατομμύρια ὠφέλησε τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν, τὸ μὲν διότι ἐπάταξε τὴν τοκογλυφίαν, κανονίσας τὸν τόκον πρὸς 12 τοῖς ο]ο ἀντὶ τοῦ πρότερον λαμβανομένου 20 μέχρι 30 τοῖς ο]ο καὶ δώσας ἀναδρομικὴν ἰσχὺν εἰς τὸν νόμον, τὸ δὲ, διότι κατήργησε πολλοὺς φόρους, οὓς ὁ Μουσταφᾶ-Πασσᾶς εἶχεν ἐπιβάλλει. Διατί δὲ ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, καὶ ὅτε ἡ Τουρκία οὐδαμοῦ εἶχε περισπασμούς, κατὰ τὸ 1858, ὁ αὐτὸς λαὸς ἔλαβε τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας καὶ ἐζήτει διάφορα προνόμια καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Χάτ-Χουμαγιούν; Διότι ὁ τότε Γεν. Διοικητὴς Βελή-Ἐδὺν-Πασσᾶς κατεπίεξε τὸν τόπον καὶ πρὸς οὐδὲν ἐλογίζετο τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Χάτ-Χουμαγιούν. Καὶ διατί κατὰ μὲν τὸ 1858 τὰ πράγματα δὲν κατέληξαν εἰς πόλεμον, ἐνῶ κατὰ τὸ 1866 καὶ 1878 κατέληξαν εἰς αὐτόν; Διότι κατὰ μὲν τὸ 1858 ἡ Ἰψ. Πύλη ἔσπευσε νὰ παραχωρήσῃ τὰ ὅσα ἐζήτει ὁ λαὸς προνόμια, ἐνῶ κατὰ μὲν τὸ 1866 ἠρνήθη νὰ παραχωρήσῃ τὰ ὅσα ἐπίτης ἐζήτει κατ' ἀρχάς ἡ ἐπιτροπὴ, κατὰ δὲ τὸ 1878 τὰ ὅσα ἐζήτησεν ἡ Γεν. Συνέλευσις κατὰ

τάς περιόδους τοῦ 1876 καὶ 1877. Ἄς λάβωσι λοιπὸν οἱ ἐν τέλει τὰ γεγονότα ταῦτα ὑπ' ὄψιν καὶ ἄς παύσωσιν ἀποδίδοντες τὴν ἐν τῷ μνημονευθέντι συγχαρητηρίῳ δῆλωσιν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, ὡς καὶ τὰς προηγηθείσας ὁμοίας δηλώσεις εἰς ξενικὰς ῥαδιουργίας. Ὅταν ὁ Κρητικὸς λαὸς προβαίνει εἰς παρομοίας δηλώσεις εἶναι σημεῖον ὅτι κακοδιοικεῖται καὶ ὅτι εἶναι κατελιγμένον ἐξ ἀπελπισίας περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης του.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ὁμολογῶ, Κύριέ μου, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς συμβάσεώς τῆς Χαλέπας δὲν ἦτο τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ εἰς τὰς πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν τάσεις τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ. Δὲν ἐδημιούργησε νέον ἔνδυμα ἀλλ' ἔθεσεν ἀπλῶς νέα ἐμβαλώματα ἐπὶ παλαιῷ. Ὑπῆρξε λοιπὸν τραγελαφικὸν πολίτευμα, οἷον εἶναι ἔνδυμα παλαιὸν μὲ νέα ἐμβαλώματα. Ἄλλὰ καίτοι τοιοῦτο τὸ ἔνδυμά μας, δὲν ἐπίστευον ὅτι τοσοῦτον ταχέως θὰ παρέλθουν. Εἶχον ἐλπίδας ὅτι θὰ κατορθοῦτο ἢ προσθήκη νέων ἐμβαλωμάτων εἰς τὸν τρόπον ὥστε νὰ καταστῇ ἔνδυμα δυνάμενον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ σῶμα τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Τὰς ἐλπίδας μου ἐστήριζον πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐπὶ πενταετίαν δικμονὴν τοῦ Γεν. Διοικητοῦ, εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν καὶ εἰς τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον. Ματαίᾳ ἐλπίς. Τὰ πάντα ἐμηδένισαν ἄνθρωποι τοῦ παρελθόντος.

Ἦτο φυσικῶς ἐπόμενον νὰ ἐσχηματίζοντο παρ' ἡμῖν δύο κόμματα, ἅμα τῇ συμβάσει τῆς Χαλέπας, ἐν, τὸ συντελέσαν εἰς τὴν νέαν μεταβολὴν καὶ ἕτερον, τὸ ἐξυπηρετήσαν τὸ παλαιὸν καθεστὸς. Ἄς μοι ἐπιτραπῇ τὸ πρῶτον νὰ ἀποκα-

λέσω προοδευτικόν, τὸ δευτερον ὀπισθοδρομικόν. Παντοῦ καὶ πάντοτε ἐν παρορμαίαις μεταβολαῖς ἢ πρόσκλησις τοῦ πρώτου ἐν τῇ διευθύνσει τῶν κοινῶν ἐθεωρήθη ἀπολύτως ἀναγκαία. Διότι ὁ μὲν τόπος πρὸς αὐτοὺς ἤδη ἔχει πάσαν ἐμπιστοσύνην, αὐτοὶ δὲ ἐτέρωθεν εὐλαβοῦνται καὶ κήδονται τοῦ οἰκοδομήματος, ἐφ' οὗ καὶ αὐτοὶ ἐναπέθεσαν ἓνα λίθον, βυριάκις πλείοτερον ἐκείνων, οἵτινες ἤσαν φανεροὶ ἢ μυστικοὶ ἔχθροί του καὶ μετὰ φθόνου προσέβλεπον εἰς τὴν ἀνέγερσίν του. Ἐνταῦθα μάλιστα τὰ πράγματα ἐπιτακτικώτερον ἐπέβαλλον τὴν εἰς τὰ κοινὰ πρόσκλησιν τῶν ἀνεπτυγμένων προοδευτικῶν. Τὸ παλαιὸν καθεστὸς ἦτο ἐξουσία ὅλως αὐθαίρετος συγκεντροῦσα ἐν τῷ προσώπῳ τῆς διοικήσεως τὰ πάντα, καὶ αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην. Naὶ καὶ αὐτὰ τὰ δικαστήρια ἤσαν ὑποχρεωμένα νὰ θέτωσιν ἐν ταῖς ἀποφάσεσί των, τὴν ρήτραν « ἡ δὲ ὑμετέρα ἐξουχότης, ἢ ἐνδοξότης, ἃς εὐαρεστηθῆ νὰ διατάξῃ τὰ δέοντα ». Τὸ νέον ὅμως καθεστὸς ἐδημιούργησε νέαν ὅλως κατάστασιν πραγμάτων, τὴν μὲν Γεν. Συνέλευσιν, τὴν μόλις πρότερον ἔχουσαν δικαιώματα Ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου, μεταβαλὼν εἰς νομοθετικὸν σῶμα, τὴν δὲ δικαιοσύνην ποιῆσαν ἀνεξάρτητον τῆς διοικήσεως, τὴν δὲ οἰκονομίαν ἀναπόσπαστον πρότερον ἀπὸ τῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διαχωρῆσαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ τέλος ἀποσπᾶσαν δικαιώματα τινὰ ὑπὲρ τῆς ἐλευθεροτυπίας. Ἡ διαφορὰ, ὡς παρατηρεῖτε, τοῦ ἐνὸς καθεστώτος ἀπὸ τοῦ ἐτέρου ἦτο λίαν μεγάλη καὶ σημειώσατε ὅτι καὶ ὁσημέραι καθίστατο ἔτι μεγαλητέρα, καθ' ὅσον νέοι νόμοι ἐκάστοτε ἐπέτεινον τὰ δικαιώματα τῆς συνελύσεως, ἐξησφάλιζον τὴν δικαιοσύνην καὶ ἔθετον φραγμὸν εἰς τὴν σπατάλην τοῦ δημοσίου πλοῦτου.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπόμενον ἦτο νὰ μὴ εὐδοκιμήσωσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς νέας μεταβολῆς ὄργανα συνειθί-

σαντα να υπηρετώσιν υπό καθεστὸς ἄνευ νόμου. Ἦκουσα ποτὲ ἄνθρωπον τοῦ παρελθόντος λέγοντα ὅτι ἠδύνατο να να διοικήσῃ κατὰ τρόπον μεγάλως ἐξασφαλίζοντα τὸν λαόν· τὸν ἠρώτησα διὰ τίνος μεθόδου, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις με εἶπεν ὅτι θὰ διέταττε τὰ δικαστήρια κατὰ τοῦτον καὶ ἐκείνον τὸν τρόπον να ἐκδίδωσι τὰς ἀποφάσεις των. Ἦτο ἀρκούντως ἀμαθὴς ὥστε να μὴ γνωρίζῃ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ἀνεξαρτησία τῶν δικαστηρίων καὶ ἀρκούντως γεγυμνασμένος εἰς τὸ παλαιὸν σύστημα, διότι διετέλεσέ ποτε ἑπαρχος. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο ὁ Κ. Μκλεβιζιῶτης, ὅστις μετὰ τινὰ καιρὸν ἐγένετο ἀνώτερος διοικητικὸς υπάλληλος, μουτσαρίφης Σφρακίων. Ὅπόσον δὲ καὶ ἐν τῇ θέσει του ταύτη ἠννόησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δικαστηρίων ἀρκεῖ να μνημονεύσω ὅτι ἐπὶ τῇ παρακλήσει φίλου του τινὸς, τοῦ κ. Παύλου Πολέντα ἀπέλυσε τῶν φυλακῶν ἐγκλιματίας τινὰς, ἐπὶ συμφωνηθέντι χρονικῷ διαστήματι, μ' ὅλας τὰς παρατηρήσεις τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἐν τούτοις σπανίως υπῆρξεν ἀλλαγὴ μεταπολίτευσις, καθ' ἣν οἱ μὲν διὰ ταύτην συντελέσαντες ἀνεπτυγμένοι να προπηλακισθῶσιν ἐπὶ τοσοῦτον, οἱ δὲ ἐναντίοι αὐτῆς να προσκληθῶσιν εἰς τὰ πράγματα καὶ δὴ τοσοῦτον πανηγυρικῶς ὅσον εἰκονίζει τοιοῦτόν τι ὁ σοφὸς Σολομών, διὰ τῶν λέξεων «ἐλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον καὶ πίετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν.» Καὶ ὑποφερτὸν μὲν ἐπὶ τέλους θὰ ἦτο τοῦτο. ἐὰν ἀφ' οὗ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἄμπελον, εἰς ἣν οὐδὲ ἐν κλήμα ἐφύττευσαν, ἤρκοῦντο τοῦλάχιστον ἵνα τρώγῃσι μόνον τὸν καρπὸν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἠρκέστησαν εἰς τοῦτο, αὐτοὶ εἰσελθόντες διέρρηξαν τοὺς φραγμοὺς καὶ κατεκρήμνισαν τοὺς τοίχους, αὐτῶ δὲ ἡ ἄμπελος, ἥτις διὰ τόσων αἰμάτων ἐφυτεύθη, ἐρημώθη, καὶ εἰ μὴ λησθῶσι σύντονα μέτρα, θὰ καταρημωθῇ ἐντέλως.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΡΙΤΗ

Διὰ τὴν καταστήσω ὑμᾶς, Κύριέ μου, πληρέστατα ἐνήμερον τῶν καθ' ἡμᾶς, ἀνάγκη νὰ ἀφηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῶν κυρίως δρόντων προσώπων, ἐκ τῶν ὀπισθοδρομικῶν, ἅτινα εἶναι υπαίτια τῆς παρούσης ἐκρύθμου καταστάσεως. Ἐν πρώτοις περὶ τοῦ κ. Νικολάου Σταυράκη, τοῦ τὴν πρωτίστην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχοντος. Ὁ κύριος οὗτος, ἐὰν ἔχη προηγουμένα εἶναι ὅτι ὑπῆρξε πάντοτε ξένος διὰ τὴν Κρήτην. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομά του θὰ ἦτο ὅλως ἄγνωστον, ἐὰν μὴ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1868 ἐφορᾶτο ἐνεργῶν κατὰ τῶν γενικῶν συμφερόντων τῆς Κρήτης, ὁπότε καὶ μόλις ἐσώθη ἀπὸ τῆς ἐκδικήσεως τῶν προσφύγων τῆ παρεμβάσει τοῦ κ. Σιβάκη. Ὁ τύπος ἐστὶ δὲν ἐγνώρισε τὰς ὑπηρεσίας του οὐδὲ κατὰ τὸ 1878. Γνωστὸν μόνον εἶναι ὅτι καθ' ἕλλη τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης αὐτὸς διετέλει Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου Ῥεθύμνης, λαμβάνων τακτικώτατα τὴν μισθοδοσίαν του, ὅτε αἴφνης μετεβλήθη εἰς τοποτηρητὴν τῆς Διοικήσεως Σφακίων καὶ ὀλίγον βραδύτερον εἰς Ἀρχιγραμματεὰ τῆς Γεν. Διοικήσεως. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ περικεῖα καὶ ἡ εὐρεῖα ἰκανότης του ὑπῆρξεν αἰτία τῆς προαγωγῆς του; Πολλοὺ γὰρ καὶ δεῖ! οὐδὲν ἔργον του εἶδε ποτὲ τὸ φῶς ἐνδεικνύον τοιοῦτόν τι, ἀλλ' οὐδὲ διετέλεσέ ποτε διοικητικὸς ὑπάλληλος διὰ τὴν ὑποθεθῆ ὡς κειτημένος διοικητικὴν πείραν. Ὑποκρύπτεται ἄρα μυστήριόν τι. Κατ' ἐμὲ δὲ τὸ μυστήριον τοῦτο δύναται μόνον νὰ λύσῃ ἢ εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα προαγωγή προκατόχου του τινος, τοῦ κ. Ἰωάννου Πετρίδη. Ἀμφότεροι προσεβιάσθησαν μετὰ μίαν ἐπανάστασιν. Κατὰ διδάγματα δὲ τῆς ἱστορίας οἱ προσφέροντες ὑπηρεσίαν τινὰ εἰς Κυβερνήσεις καὶ δὴ ἐν διενέξεσι μεσαξὺ αὐτῶν καὶ τῶν

ὕπ' αὐτὰς λαῶν, δὲν ἀρκοῦνται ἐν τῷ κατόπιν χρόνῳ εἰς τὴν ἐπιδαψιλευθεΐαν αὐτοῖς ἀμοιβὴν, ἀλλ' ἀπαιτοῦν οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα νὰ κῦπτουν ὑπὸ τὰ νεύματά των. Τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος δὲν ἐποιήσθητο ἐξαίρεσιν ὁ Ἀρχιγραμματεὺς μας. Καὶ ἰδοὺ παραδείγματα.

Πρῶτον. Ἀνὴρ εὐρείας παιδείας καὶ μεγίστης ὑπολήψεως, ὁ κ. Σκαλτσούνης, προσεφέρθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν τόπον, κατόπιν ἐπανελημμένην παρακλήσεων Κρητῶν τινων, ἐνεργησάντων τῇ προηγουμένη συγκαταθέσει τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Φωτιάδη Πασσᾶ. Ὁ κ. Σκαλτσούνης, καίτοι ἡδύνατο νὰ ὑπηρετήσῃ μόνον ὡς Πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν δι' ἣν ὑπηρεσίαν ἐκλήθη, ἐν τούτοις ἀνέλαβεν οἰκοθὲν καὶ ἔφερεν εἰς πέρας σπουδαίαν καὶ ἐπίπονον ἐργασίαν, ἥτοι τὴν σύνταξιν πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας, εἰδικῆς δικονομίας διὰ τὰς Χριστ. Δημογεροντίας, νόμων περὶ ὑποθηκῶν καὶ ἄλλων νομοθετημάτων· ἐν τούτῳ δὲ ἀνέλαβε καὶ τὴν ἐπιτελέσειν καθηκόντων Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν, ἀλλεπαλάλους ἐκδίδων ἐγκυκλίους πρὸς διοργάνωσιν τοῦ δικαστικοῦ κλάδου. Ὁ κ. Σκαλτσούνης διὰ τὰ ἔργα του ταῦτα, καὶ δι' ἃ οὐδεμίαν ἐδέχθη ἰδιαιτέραν ἀμοιβὴν, ἐκτίσαστο, ὡς ἦν ἐπόμενον, τὴν κοινὴν ὑπόληψιν καὶ ἐξετιμήθη μεγάλως παρὰ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀκριβῶς δὲν ἤρρεσκεν εἰς τὸν κ. Σταυράκην. Ἡ ἐπιρροή ἦν ἐξήσκει ὁ κ. Σκαλτσούνης παρὰ τῷ Γεν. Διοικητῇ ἦτο μεγάλη καὶ ἀνησύχει αὐτὸν διότι ἔματαίου πολλά σχέδιά του· ἄρα ἔπρεπε νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος ἀπομακρύνσεως τοῦ κ. Σκαλτσούνη· ἄμ. ἔπος· ἄμ. ἔργον.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κ. Σταυράκης προσκαλεῖ δι' ἐπιστολῆς του τὸν κ. Σκαλτσούνην νὰ μεταβῇ εἰς τὸ γραφεῖόν του ὕπὸ τῷ ἀνγγεῖλῳ σπουδαῖόν τι. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ μεταβαίνει ἐσπευσμένως διὰ νὰ μάθῃ τὸ σπουδαῖόν τι, ὁ δὲ κ. Σταυράκης τῷ ἐπιδεικνύει ἔγγραφον, δι' οὗ εἰς ἄθλιος δικολάβος, ὁ Ἰάκω-

ως Καλοκαιρινός, τὸν ἀπεκάλει καταχραστὴν τῆς Ναυτικῆς Τραπεζῆς ὁ Ἀρχάγγελος ὅτε διηύθυνεν αὐτὴν ἤτοι πρὸ δικτατείας· καὶ ἠπέλπει νὰ τὸν καταγγείλῃ εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν. Ἡ κατηγορία, ὡς βλέπετε, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν μὲ τὴν ἐν Κρήτῃ ὀπηρεσίαν τοῦ κ. Σκαλτσούνη καὶ ἐπομένως οὐδὲ ὡς εἶδε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει. Καὶ τοῦτο ἀναμφιβόλως θὰ συνέβαιεν, εἰὰν μὴ ἐξῆφκινεν αὐτὴν ὁ ἴδιος Ἀρχιγραμματεὺς μας.

Ἦτο εὐκόλον πᾶς τις νὰ διαγνώσῃ ὅτι ἡ κατηγορία ἦτο ἀνύπαρκτος, ἀφοῦ δὲν προήρχετο παρὰ μετόχων ἢ μετόχου τῆς μνησθείσης Ναυτικῆς Τραπεζῆς, ἀλλὰ παρ' ἀνθρώπου διαβοήτου ἐπὶ ἐγκληματικῷ βίῳ καὶ ἀποβλήτου ἕνεκα τοῦτου τῆς οἰκογενείας του. Καὶ ἕτερος ἐπίσης ἀπλοῦς συλλογισμὸς ἀνεσκέυαζε τὴν κατηγορίαν. Ἐὰν ὁ κ. Σκαλτσούνης ἦτο καταχραστὴς, οἱ μέτοχοι βεβαίως δὲν ἐχάριζον αὐτῷ τὸ χρῆμά των, καθ' ὅσον μάλιστα ἐτύγχανεν ὢν ἀρκούντως εὐπορος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ κ. Σταυράκης πρὶν ἢ ἐνεργήσῃ τι ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τοῦ κ. Καλοκαιρινοῦ, ὄφειλεν, εἰὰν μὴ ἦτο συνένοχος, νὰ συνεννοηθῇ, εἰὰν οὐχὶ μετὰ Κρητικῶν τινῶν, ἐξάπαντος ἕμως μετὰ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ, τοῦ τοσοῦτον ἐπιτιμῶντος τὸν κ. Σκαλτσούνην. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐποιήσατο. Καὶ μολταυτα τὸ πρᾶγμα κάπως θὰ ἐκολάζετο καὶ δὲν θὰ ἀπεδείκνυε τὴν ἐνοχὴν του ἐπὶ τοσοῦτον, εἰὰν τοῦλάχιστον ἤρκείτο ὁ κ. Σταυράκης εἰς τὸ νὰ ἀναγγείλῃ ἀπλῶς τὰ περιεχόμενα τοῦ ἐγγράφου τοῦ Καλοκαιρινοῦ καὶ δὲν ὑπεδείκνυε συνάμα εἰς τὸν Γ. Σκαλτσούνην ὅτι πᾶσαν θυσίαν ὄφειλε νὰ ποιήσῃ διὰ νὰ πεισθῇ ὁ Καλοκαιρινός νὰ ἀποσύρῃ τὴν καταγγελίαν του. Τὸ σχέδιον ὡς βλέπετε, τοῦ Ἀρχιγραμματεῦς μας ἦτο νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν κ. Σκαλτσούνην καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ ὑποχείριόν του.

Ἀπέναντι τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ κ. Σταυράκη, ὁ κ. Σκαλτσούνης ἐπραξεν ὅ,τι ὄφειλε νὰ πράξῃ πᾶς τίμιος ἄν-

θρωπος, ν' απευθῆνῃ τούτέστι πιρὰς παρατηρήσεις εἰς τὸν τοιαύτας σκευωρίας κατεργαζόμενον Ἀρχιγχιματέα, νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸ γεγονός εἰς τὸν Γεν. Διοικητὴν καὶ εἰς τοὺς Κρήτας, καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἀνυπόστατον τῆς κατηγορίας δι' ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ ἐπιστολῶν, προκαλέσας καὶ λαβὼν ταιαύτας παρὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Μάρκου Ῥενιέρου, παρὰ μετόχων τῆς ἰδίας Ναυτικῆς Τραπεζῆς ὁ Ἀρχάγγελος καὶ παρ' ἄλλων ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ παρὰ τοῦ κ. Νικολάου Μελισσιδέου. Μνημονεύω δὲ τοῦ τελευταίου τούτου, διότι εἰς τὴν κατὰ τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ κατηγορίαν ἦτο καὶ ὁ κ. Μίνως Ήσυχάκης συνεργάτης τοῦ Καλοκαιρινοῦ, δι' ὅσον ἐξήρθε δὲ ὅτι ὁ κ. Ν. Μελισσιδέου τὸν εἶχε διαβεβαιώσῃ περὶ καταχρήσεων τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ. Κάμνω δὲ λόγον περὶ τοῦ γεγονότος τούτου, διότι ὁ κ. Μίνως Ήσυχάκης, ὅστις διὰ τῆς διαψεύσεως τοῦ κ. Γ. Μελισσιδέου ἀπεδείχθη καθαρὸς καὶ ἀδικαιολόγητος συκοφάντης, ὑπῆρξε καὶ ἐν τῷ κατόπιν χρόνῳ ἐλέθριον στοιχείον διὰ τὸν τόπον, ὡς θέλομεν ἀποδείξῃ ἀκρολύτως.

Ἐν τούτοις, ἐάν ἡ σκευωρία τοῦ κ. Σταυράκη δὲν ἐπέτυχεν εἰς τὸ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν κ. Σκαλτσούνῃ, ἔσχεν ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Κρήτης. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἄλλως γενέσθαι, ἀφοῦ ὁ κ. Σταυράκης ἔμεινεν ἐν τῇ θέσει του ἐξακολουθῶν τὰς ραδιουργίας του. Οὕτω λοιπὸν ὁ τόπος ἐστερήθη τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ, ὑπηρεσιῶν, ἃς μεγάλως ἐξετίμησε καὶ ἡ Α. Α. Μεγαλειότης ὁ Σουλτάνος.

Ἄλλ' ἐάν διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ ἐσώθη ὁ κ. Σταυράκης, δὲν ἐπίται ὅτι ἐξηλείφθη καὶ πᾶς κίνδυνος εἰς τὸ μέλλον. Ὁ κ. Σταυράκης ἦτο ἀρκούντως προνοητικὸς. Ἡ θέσις τοῦ κ. Σκαλτσούνῃ, ἡ τοῦ Προέδρου τῶν Ἐφετών, ἔμεινε κενή, ἡ δὲ κατάληψίς της παρ' ἀνδρὸς σπουδαίου τὰ

μάλα ἠπείλει τὰ συμφέροντά του. Τοῦτο κατὰ τοσοῦτο ἀνέυρισκε βέβαιον, καθόσον καὶ ὁ ἐλθὼν Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφεσῶν κ. Λεόντιος Οἰκονόμου, ἦτο ἀνὴρ ἀνεξαρτήτου χαρακτῆρος. Ἔδει λοιπὸν νὰ ἐξευρεθῆ τρόπος προλαμβάνων τὸν κίνδυνον καὶ τοιοῦτος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξευρεθῆ.

Δικηγόρος, μετρίας ὄλως ἱκανότητος, ὁ κ. Γαλνὸς Παλαιολόγος, εἶχε μὲν καταλάβει τὴν θέσιν τοῦ Πρωτοδικείου Ἑρακλείου, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖτο εἰς ταύτην. Ἐπι ἐνταῦθα μένοντος τοῦ κ. Σκαλτσούνη, ὁ κ. Παλαιολόγος ἐπεζήτησε τὴν θέσιν τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφεσῶν, διότι ἐγαργαλίζετο ἐκ τῆς μεγαλειτέρας ἀντιμισθίας. Τοῦ πράγματος γνωσθέντος ἐγένοντο ἀμέσως παραστάσεις, ὅτι αἱ δύο ἀνώτεραι δικαστικαὶ θέσεις, ἡ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφεσῶν, δὲν πρέπει νὰ δοθῶσι πρὸς ψωμισμὸν εἰς τὸν τυγχόντα, ἀλλὰ νὰ προσκληθῶσι σπουδαῖα δικαστικὰ πρόσωπα διὰ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον τοῦ κ. Σκαλτσούνη. Τῶντι ὁ τόπος εἶχε μεγάλην καὶ ἀπόλυτον ἀνάγκην, ἂν οὐχὶ δύο, ἐνὸς τοῦλάχιστον μεγάλου νομομαθοῦς, ὅστις νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν καὶ εἰς τὴν ἐπὶ μᾶλλον τακτοποίησιν τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν συμπλήρωσιν πολλῶν ἔτι ἐλλειπόντων νομοθετημάτων. Διότι ὁ Κρητικὸς λαὸς καὶ Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι, διψᾷ πρὸ πάντων δικαιοσύνης. Εἶχε δὲ μάλιστα ἐγκαίρως ληφθῆ φροντίς καὶ περὶ προσώπου καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχεν ὑποδειχθῆ ὁ κ. Α. Ἀθανασιάδης, Πρόεδρος τότε τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἑλλάδος καὶ κατόπιν Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν γενόμενος. Ὁ ἀνὴρ οὗτος οὐ μόνον εἶναι ἐξοχος νομομαθὴς ἀλλὰ καὶ ἐντριβέστατος εἰς τὰ διοικητικὰ καὶ ἄριστος οἰκονομολόγος. Ἦτο ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ ἀνθρώπος ὃν ἐζήτησε ἡ Κρήτη. Καὶ ὁ κ. Ἀθανασιάδης προσεφέρετο νὰ ὑπηρετήσῃ ἀντὶ δύο χιλιάδων φράγκων κατὰ μῆνα. Συνεπεία δὲ τῶν παραστάσεων τούτων εἶχε δοθῆ διαβεβαίω-

σις και προς τον κ. Σκαλτσούνην και προς τον τότε Γεν. Πρόξενον της Ελλάδος κ. Ι. Πέρβελην, ότι ο κ. Παλαιολόγος δεν θα διωριζετο, λαμβαναμένου υπ' όψει του συμφέροντος του τόπου. Συγχρόνως είχε ληφθή φροντίς όπως ή Γεν. Συνέλευσις κκνονίση μὲν τὰς μισθοδοσίας του τε Προέδρου και Είσαγγελέως των Έφετών, ψηφίση δὲ και ἐν κοινούλιον περι τὰς 80 χιλιάδας γρόσια δια να διατεθῆ ἐν ἀνάγκη εἰς τὴν πρόσληψιν ἐξόχου νομομαθοῦς.

Και εἶχεν ἤδη προσκληθῆ ὡς Εἰσαγγελεὺς των Έφετών ο κ. Δεόντιος Οἰκονόμου και ἐγένετο σκέψις και περι προσκλήσεως Προέδρου, και μόνον ο Γεν. Διοικητῆς περιεμένετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, όπου εἶχε μεταβῆ, δια να τελειώσῃ τὸ ζήτημα. Ἄλλ' ἔτι αὐτοῦ διαμένοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, γῆ και οὐρανὸς ἐκινήθη παρὰ του Σταυράκη, συμπράττοντος και του Ἐρρίκου Μοάτσου, όπως ο κ. Παλαιολόγος γίνῃ Εἰσαγγαλεὺς, ως και ἐπὶ τέλους ἐγένετο μετατεθέντος του κ. Οἰκονόμου εἰς τὴν θέσιν του Προέδρου των Έφετών.

Ἄφνω ὑμᾶς, Κύριέ μου, να κρίνητε ὅποσον ἐπιζήμιον ἀπέβῃ τὸ τοιοῦτο εἰς τὴν Κρήτην ἀρκοῦμαι μόνον να εἶπω ότι τὰ δικαστικὰ ἡμῶν πράγματα ἔμειναν ἔκτοτε ως τὰ εἶχεν ἀφίσει ο κ. Σκαλτσούνης. Ὁ κ. Παλαιολόγος, ἐὰν ἀπέδειξεν ἱκανότητα, αὕτη εἶναι τὸ ὅτι ἐξελιπάρησε τοὺς Πληρεξουσίουσ και πολλὰ ἐμόγησε δια να αὐξήσῃ τὴν ἀντιμισθίαν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπηρεσίαν, και ἐννοῶ τὴν τυπικὴν μόνον ὑπηρεσίαν, διότι δια σπουδαιότερα θα ἤμην ἄδικος ἐὰν εἶχον ἀπαιτήσεις, οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ. Τὰ πρακτικὰ του Έφετείου δεν μνημονεύουν συχνὰ τὴν παρουσίαν του ἐν ταῖς συνεδριάσεσι, τὸ δὲ γραφεῖον τῆς Εἰσαγγελίας δεν ἐπλουτίσθη δια πολλῶν φακέλων ἐκ των ἐγκυκλίων του. Ἄλλ' ἔχων τις ἰσχυροὺς προστάτας δεν ἔχει ἀνάγκην δια να ἐργασθῆ, και ὁσάκις κρίνῃ καλὸν δύναται να κάμῃ περιή-

γήσεις. Ἐς γογγύζην δόξμος καὶ ἐς κάμνη λόγον παρὶ τούτου καὶ ὁ τύπος, ἀδιάφορον. Ὁ κ. Παλαιολόγος δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν ὑπόχρεον διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν Κρήτην. Ἡ ἀληθὴς Κρήτη οὐδὲ τὸν προσεκάλεσεν οὐδὲ προσεκάλεσε τὸν διορισμὸν του. Τὸ πᾶν ὀφείλει εἰς τὸ ὀπισθοδρομικὸν στοιχεῖον, ἄρα καὶ αὐτὸ ὀφείλει ἐνθέρμως νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ, ὅπως καὶ πράττη. Δύναμαι μάλιστα νὰ βεβαιώσω ὅτι ὁ κ. Παλαιολόγος εἶναι ὁ ἕτερος τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης.

Διὰ τοιαύτης λοιπὸν ἐπιτηδεϊότητος κατώρθωσεν ὁ κ. Σταυράκης οὐ μόνον ν' ἀπομακρῶνῃ τὸν κ. Σκαλτσώνην, ἀλλὰ καὶ νὰ ματαιώσῃ καὶ τὴν πρόσκλησιν τοῦ κ. Ἀθανασιάδου καὶ εἴτινος ἑτέρου νομομαθοῦς καὶ ἀνεξαρτήτου ἀνδρός.

Δεύτερον. Ἡ γενικὴ συνέλευσις κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1880, ψηφίζουσα τὸν προϋπολογισμὸν, ἠλάττωσε κατὰ τι τὴν μισθοδοσίαν τοῦ ἀρχιγραμματέως μας, τοῦ ἔγγιξε δὲ τὸν ὅτι εἰς τὸ ὁμοούσιον. Ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας ἄμως κατώρθωσεν ὥστε ἡ Ὑψ. Πύλη νὰ μὴν παραδεχθῇ τὴν ἐλάττωσιν ταύτην. Τὸ Γεν. Διοικητικὸν συμβούλιον, παραπεισθὲν τότε παρὰ διαφόρων πατριωτῶν, διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως τοῦ τροποποιεῖν τὸν προϋπολογισμὸν δι' ἐγγράφου του ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Αὐγούστου 1880. Εἰς τὸ ἔγγραφον ἐκεῖνο ἐδόθη ἐπίσημος ἀπάντησις κατὰ τὴν 13 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1880 ἐν ἣ ἠπροσεβάλλοντο σπουδαῖα δικαιώματα τοῦ τόπου, καὶ τῆς ὁποίας συντάκτικος φαίνεται φαρδὸς πλατὺς ὁ Γεν. γραμματεὺς μας ἐκ τῶν ἐπομένων ἴδου περιόδων καὶ ἡ μὲν πρώτη ἔχει ἐπὶ λέξει τάδε· «Ἀλλὰ τότε πῶς ἤθελε προκύψει ἡ ὀφέλεια τοῦ δημοσίου Ταμείου ἢ ἐκ τῆς ἀποκοπῆς δύο ἢ τριῶν μισθοδοσιῶν προελθοῦσα κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν σας» τὸ δὲ δεύτερον κ' ἐξελέγη δὲ τὸ ἀντικείμενον, τῆς μισθοδοσίας προσώπων

την ὡς ἔδαφος συζητήσεως μιᾶς τοιαύτης γενικῆς καὶ σπουδαίας θεωρίας.» Καὶ ὑπερασπίσθη μὲν τὰ δικαιώματα αὐθις τοῦ τόπου τὸ Γεν. Διοικητικὸν συμβούλιον, παραπεισθὲν ὑπὸ τῶν αὐτῶν πατριωτῶν, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὁ Γεν. γραμματεὺς μας πρὸς τὸ πείσμα τῆς Γεν. Συνελεύσεως ἔλαβε καὶ λαμβάνει ἔκτοτε τὴν μισθοδοσίαν του, ἄνευ τῆς ἐλαττώσεως, ἣν ἐψήφισεν ἡ Γεν. Συνέλευσις.

Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ὅτι καὶ ὁ Ἐσατ Πασσᾶς Διοικητὴς τότε Ῥεθύμνης καὶ ὁ Στ. Μπέλλος Διοικητὴς τότε Σφακίων, ὧν ἐπίσης ἡ μισθοδοσία ἤλαττοῦτο διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ, φανερά καὶ πρὸς πάντας ἔλεγον, ὅτι πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Κρήτης, ἔστω καὶ ὀλίγον ζημιουσάν μας. Τὸν πατριωτισμὸν ὅμως τῶν δύο τούτων ξένων δὲν εἶχεν ὁ κ. Σταυράκης. Ἐὰν ὡς ἀξιοῖ ἦτο Κρής (καὶ τοῦτο τὸ λέγομεν διότι ὁ πατὴρ του δὲν ἦτο ἐκ Κρήτης) καὶ ἐὰν τὴν ἐλαχίστην εἶχε δόσιν πατριωτισμοῦ, δὲν θὰ παρεδέχετο ποτὲ νὰ κλοτσοπατηθῇ ἡ ἀπόφασις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τόπου του ἀντὶ εὐτελῶν ἀτομικῶν συμφερόντων του. Ναί, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὐδόλως ἐνήργησεν ὅπως ἡ Ὑψ. Πύλη μὴ παραδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν τῆς Γεν. Συνελεύσεως, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἔτι ὅτι αὐτὸς οὗτος δὲν ἦτο ὁ συντάκτης τοῦ μηνισθέντος ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφου, ὁ κ. Σταυράκης ὄφειλε πρῶτιστα καὶ μάλιστα νὰ σεβασθῇ τὴν ἀντιπροσωπίαν τοῦ τόπου του καὶ πρῶτος αὐτὸς ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος Κρής, νὰ δηλώσῃ ὅτι θὰ λαμβάνῃ οἷαν ἀντιμισθίαν ἐψήφισεν ἡ Γεν. Συνέλευσις, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ Ὑψ. Πύλη δὲν εἶχε παραδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς· ἔπρεπε δηλονότι καὶ οὗτος νὰ κάμῃ μίαν φορὰν κάποιαν θυσίαν διὰ τὴν Κρήτην. Καὶ τοῦτο ὄφειλε νὰ πράξῃ τῶσον μᾶλλον ὅσον δὲν ἦτο μικρὰ ἡ ἀντιμισθία ἣν ἐψήφισεν ἡ Γεν. Συνέλευσις,

φράγκων 500 κατὰ μῆνα. Ἄλλως τε δὲ δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχη ἀξιώσεις μεγάλας, διότι οὐδὲ ἐπιστήμων ἦτο, οὐδὲ ἔξοχος τις ὑπάλληλος, οὐδὲ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ τόπου εἶχε διὰ τοὺς ἀγῶνάς του καὶ οὐδὲ κἂν εἰς ἀνωτέρας εἶχε πρότερον διατελέσει ὑπηρεσίας, διὰ νὰ ἦναι συνειθισμένος εἰς μεγάλας μισθοδοσίας.

Τρίτον. Εἰς μίαν ἐκ τῶν ἀνωτέρων πολιτικῶν ἢ Διοικητικῶν θέσεων, ἤτοι εἰς τὴν Διοίκησιν Λασιθίου, εἶχε διορισθῆ ὁ κ. Κωνστ. Σφακιανῆς. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο ὁ μόνος ἐκ τῶν ἐπαναστατῶν, ὅστις εἶχε καταλάβει τόσον ὑψηλὴν θέσιν. Αἰ σπουδαῖα ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τὴν πατρίδα κατὰ τὸ 1866 καὶ 1878 καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις του, διότι εἶναι εἰς ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ Κρήτῃ ἐπὶ ἐπιρροῇ καὶ πλούτῳ, κατέστησαν τὴν εἰς τὴν θέσιν ταύτην πρόσκλησίν του ἀναγκαῖαν ἔτι, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς εἰρηνεύσεως τῶν πραγμάτων μετὰ τὸ 1878, ἤτοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κωστῆ Ἀδοσίδου Πασσᾶ. Ἄλλὰ τὸν ἀνδρα τοῦτον δὲν ἠδύνατο νὰ χωνεύσῃ ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας. Φθονῶν κατὰ βάθος ἐκείνους οἵτινες ἀπέκτησαν ἐν τῷ τόπῳ ἠθικὰ κεφάλαια ἔνεκα τῶν ἀγῶνων, ἀγῶνων εἰς οὐδὲν, ὡς ἐρέθη αὐτὸς οὐδέποτε συνεμέθεξεν, ἐπόμενον ἦτο ὅτι δὲν θὰ ἠνέχετο αὐτοὺς εἰς τὰ πράγματα καὶ μάλιστα εἰς θέσεις ἐνεργητικὰς· τὸ πολὺ εἰς αὐτοὺς θὰ ἐχάριζεν ὀλίγας θέσεις ἐπάρχων καὶ οὐδὲν πλέον. Ὁ κ. Σταυράκης ἤθελε διοικητὰς (μουτσαρίφιδας) κύπτοντας εἰς τὸ νεῦμά του καὶ ἀκούοντας τῶν ἀπορρήτων παραγγελιῶν του· ἀλλ' ὁ κ. Σφακιανῆς ἦτο ἀνὴρ ἔχων συναίσθησιν τῶν ἀγῶνων, καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεώς του καὶ ἐπομένως μὴ πολὺ συλλογιζόμενος τὸν ἀρχιγραμματεῖα μας· ἄρα ἔπρεπε νὰ πέσῃ, νὰ μὴ ἦναι εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν· ἤρξατο λοιπὸν καὶ κατὰ τοῦ κ. Σφακιανῆς τὰς ραδιουργίας του μέχρις ὅτου ἐξηνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ.

Οὕτω λοιπὸν κατέστησεν ἐκποδῶν καὶ τὸν περισπασμὸν, ὃν τῷ παρεῖχεν ἡ θέσις τοῦ κ. Σφακιανᾶκη, ἐπιτυχῶν καὶ ἐνταῦθα τῶν σχεδίων του ἂν οὐχὶ πληρέστατα, διότι ἐπέδωκε τὴν θέσιν ταύτην διὰ τὸν πενθερόν του, τὸν διαβόητον ἐπὶ ἀνθελληνισμῷ Δρακάκη, ἐξ ἅπαντος ὁμῶς πλήρη.

Ὁ τοῦ κ. Σφακιανᾶκη διάδοχος Ἄξελος, ξένος ὢν δὲν δύναται παρὰ τὰ ὑπεῖκη εἰς τὰ νεύματά του. Νοεῖται δὲ ὅτι δὲν παρέλειψε τὸ νὰ διορίζωνται καὶ εἰς τὴν διοίκησιν Σφακίων ἄνθρωποι τῆς ἀρεσκείας του, οἷοι ὁ κ. Μαλεβυζιώτης καὶ Λ. Βαρούχας, οἵτινες, καθ' ὃ μὴ ἔχοντες ἠθικὰ κερφαλαία, ὡς μηδέποτε ἐργασθέντες ὑπὲρ τοῦ τόπου τῶν, δὲν ἠδύναντο καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀντιλέξωσι πρὸς τὰς θελήσεις τοῦ κ. Σταυράκη.

Καὶ τέταρτον. Ἐναφέρω ὡς τέταρτον παράδειγμα, ἄχαρες αὐτὸ καθ' ἑαυτοῖς ἱστορικόν, ἀλλ' οὐχ' ἦττον δεικνύον καὶ αὐτὸ τὴν ποιότητα τοῦ ἀρχιγραμματέως μας. Διὰ τὰ διασκεδάξῃ τὰς σχολασίμους ὥρας του ὁ κ. Σταυράκης ἐσύχναζεν εἰς τι χαρτοπαιγνίον, ἰδρυθὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ τότε γραμματέως τῆς διοικήσεως κ. Ἄξελου. Οἱ συμπαίχτορες κινηθέντες εἰς περιέργειαν διὰ τὸ εὐνοϊκὸν τῆς τύχης τοῦ κ. Σταυράκη καὶ ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ, κατέστησαν προσεκτικώτεροι καὶ συνέλαβον ἐπ' αὐτοφόρῳ αὐτὸν ἔχοντα φτιασμένα τὰ χαρτζά. Νοεῖται ὅτι μεγάλη συνέβη ταραχὴ ἐν τῷ τόπῳ τῆς σκηνῆς, μεγάλην δὲ καὶ ὅτι ἐποήσατο αἰσθησίν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὅταν κατέστησαν τὸ πρᾶγμα γνωστὸν διὰ τῶν ἐφημερίδων «Ἄπτερα» καὶ «Λευκά ὄρη», οἱ ἀδικηθέντες, ἐν οἷς καὶ οἱ Σταμάτιος Μιχαληνὸς ἔμπορος καὶ Δημήτριος Πετρίδης κτηματίας. Καὶ ἐπεχείρησε μὲν νὰ διαψεύσῃ τὸ γεγονός· ὁ κ. Σταυράκης καὶ δήλωσιν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνέταξεν, ἀλλὰ πλὴν τῶν συμπαικτόρων ὑπαλλήλων, οὐδεὶς ἕτερος ἠθέλησε νὰ ὑπογράψῃ. Μεταξὺ

μάλιστα τῶν προκληθέντων ἦτο καὶ ὁ Μουσταφᾶς Ἐφέντης δικηγόρος, καὶ ὅστις τοῦ εἶπε καθαρὰ ὅτι δὲν δύναται νὰ υπογράψῃ τριαύτην διάψευσιν, διότι καὶ αὐτὸς ἰδίῳις ὁμμασιν εἶδε τὴν δολιότητα τοῦ κ. Σταυράκη. Οὕτω λοιπὸν ἔμεινεν ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας ἀναπολόγητος.

Διαλυθέντος ἕνεκα τοῦ περιστατικοῦ τούτου τοῦ χαρτοπαιγνίου ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ἀξελῶ ἀνεσχηματίσθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ διοικητικοῦ Συμβούλου κ. Χρήστου Κονδυλάκη, ὅπου καὶ πάλιν νέα θαύματα ἐποιήσατο ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας. Μεταξὺ τῶν νέων θυμάτων ἦτο καὶ ὁ πλάρχηγός τις μεθ' οὗ κακὰ θὰ τὰ ξεμπέρδευεν ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας, ἐὰν ἐκεῖνος διεγίνωσκε τὴν δολιότητα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χαρτοπαιγνίου. Εὐτυχῶς ὅμως διὰ τὸν κ. Σταυράκη μόνον τὴν ἐπομένην ἔμαθεν ἐκεῖνος τοῦτο, ὥστε ἐσώθη μὲν ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας ἐκ δυσαρέστων συνεπειῶν, ἀλλὰ ἀμφίβολον καὶ ἂν ἐκαρπώθη τὰ ὑφαρπασθέντα χρήματα.

Ἄφίνα ὑμᾶς, κύριέ μου, νὰ κρίνητε ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων ὅποια θὰ διέπραξεν ἀπόρητα καὶ ὅποια δύναται ν' ἀποτολήσῃ ὁ ἀνώτερος οὗτος τῆς Κρήτης δπάλληλος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Βεβαίως οὐδὲ ὁ κ. Σταυράκης θὰ ἐχοροπήδῃ τόσον πολὺ, οὐδὲ ὁ κ. Παλαιολόγος θὰ διωρίζετο Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετᾶν, οὐδὲ τὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας θὰ περιήρχοντο εἰς τόσον κρίσιμον σημεῖον, ἐὰν εἴχομεν ἐν καλὸν Γενικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον. Δυστυχῶς καὶ τὰς θέσεις ταύτας

κατέλαβον ἔτι ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς νέας μεταβολῆς, ἦτοι ἀπὸ τὸ 1879 ἄνθρωποι τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἐλαχίστης παιδείσεως στερούμενοι. Τὰ προηγούμενα μάλιστα ἐνὸς τούτων Χρήστου Κονδυλάκη καλουμένου, εἶναι ὅπως βορβορώδη. Ὑπηρετῆς ὢν τοῦ ἐμπόρου Ἀμηρᾶ Σουρμελῆ μέχρι τοῦ 1866 παρήτησε τὴν θέσιν του προστεθείς εἰς τὸν ὄμιλον τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἐκερδοσκοποῦν ἐπὶ τοῦ ναυαγίου τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866 καταπροδίδοντες τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον. Ἐὰν ἦτο ἀμαθὴς καὶ μηδαμινῆς κοινωγικῆς θέσεως, ἐκέκτητο ὅμως τὰ προσόντα, ὅσα ἡ φρικώδης ἐποχὴ ἐκείνη ἀπῆτει, διὸ καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλάβῃ περιφανῆ θέσιν μεταξύ τῆς προδοτικῆς σπείρας. Αἱ προδοτικαὶ μάλιστα διαθέσεις του προσέβησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀποτολήσῃ νὰ κηρυχθῆ κατὰ τῆς πατρίδος του εἰς ζήτημα συνταρᾶσσον τὴν Κρήτην ὅλην κατὰ τὸ 1876 καὶ 1877 καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἕτεροι ἀφοσιωμένοι, ἀπεδειλίασαν, ἀσπασθέντες τὴν γενικὴν ἰδέαν. Ἐπρόκειτο περὶ ἀποστολῆς Χριστιανοῦ Βουλευτοῦ ἐν πῶ μακαρίᾳ τῆς λήξει κοινοβουλίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μ' ὅλας τὰς προτροπὰς καὶ ἀπειλὰς τῆς Κυβερνήσεως, μ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ τότε Γεν. Διοικητοῦ Ἀχμέτ Μουκτάρ Πασσᾶ, ὅτι δὲν προσεβάλλοντο τὰ δικαιώματα τῆς Κρήτης, ἐν τούτοις ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου τῆς Κρήτης μέχρι τοῦ ἐτέρου μίαν ἐξέπεμψε κραυγὴν «δὲν πέμπομεν Χριστιανὸν Βουλευτὴν» εὐλόγως κρίναντες ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ὑπεδήλου τὴν ἀφομοίωσιν τῆς Κρήτης πρὸς τὰς μὴ προνομιοῦχους ἐπαρχίας. Οἱ Χριστιανοὶ Σύμβουλοι ὅλων τῶν Διοικητικῶν Συμβουλιῶν συνεννοηθέντες ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἐκλέξουν τοιοῦτον Βουλευτὴν, ἀλλ' ὁ κ. Χρῆστος Κονδυλάκης πᾶσαν μετεχειρίσθη ράδιουργίαν πρὸς ματαίωσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Κρήτης. Ἴδου ἐν τηλεγράφημα δημοσιευθὲν τότε κα'

εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπιχέον φῶς ἐπαρκοῦν ἐπὶ τῆς καὶ τότε διαγωγῆς του.

«Χανιά 10 Φεβρουαρίου 1877.

«Πουλακάκην, Μαλεβιζιώτην, ἀξάδες Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἡρακλείου.

«Ἐποφῆφιον διὰ τὴν Βουλὴν Κωνσταντινουπόλεως ἔχουν ἐδῶ Φουὰτ Ἐφέντην. Ἐποστηρίξατε αὐτὸν μετὰ τῶν συναδέλφων σας. Τηλεγραφήσατε ποῖον Χριστιανὸν θέλετε νὰ ὑποστηρίχθῃ ἐνταῦθα. Ἀπάντησις πληρωμένη. Διατηρήσατε μυστικότητα.

ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ.»

«Ἡράκλειον 11 Φεβρουαρίου 1877.

«Κονδυλάκην, Χανιά.

«Ὅλοι Χριστιανοὶ Ἀξάδες Κρήτης ἠρνήθησαν ἐκλέξωσι Βουλευτάς. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν.

ΠΟΥΛΑΚΑΚΗΣ, ΜΑΛΕΒΙΖΙΩΤΗΣ»

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ κ. Χρήστος Κονδυλάκης δὲν συνεστάλη, οὐδ' ἐπαύσατο ἐνεργῶν μετ' ἄλλων μέχρις ὅτου κατορθώθη ἡ ἐκλογή Βουλευτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἐκλεχθεὶς κ. Στέφανος Νικολαΐδης ἀξιεπαίνως καὶ πατριωτικῶς φερόμενος ἠρνήθη τὴν θέσιν ταύτην καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ἱστορία ἐκείνη ἡ τοσοῦτον διακινδυνεύσασα τότε τὰ προνόμια τῆς Κρήτης.

Καὶ πολλὰς δὲ ἄλλας τοιαύτας ἐνεργείας κατὰ τοῦ τόπου του ἐποίει καὶ τότε ὁ τῶς ὑπηρέτης τοῦ κ. Ἀμηρᾶ Χρήστος Κονδυλάκης. Μετέβη μάλιστα ποτὲ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὅπου καὶ τίτλους καὶ παράσημα ἔλαβε διὰ τὰς ὑπη-

ρειαίας του. Λέγεται δὲ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ εἰς τὴν καταδίκην τοῦ μακαρίτου Ἀργυράκη τὰ μάλα συνετέλεσεν, ὡς Ἐφέτης, γενόμενος οὕτω παραίτιος τῆς ἀπωλείας πολυτίμου πατριώτου.

Χαρακτηριστικὸν δὲ ἀκόμη τῆς διαγωγῆς τοῦ κ. Χρήστου Κονδυλάκη εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι εἶχεν ἐν Χανίοις ἰδρυμένην φωλεάν τινα τοῦ χαρτοπαιγνίου καὶ τῆς ῥαδιουργίας, κατ' εὐφημισμὸν λέσχην καλουμένην, καὶ διευθυνομένην παρ' ἑνὸς ἀδελφοῦ του, προκαλῶν διὰ τῶν μέσων τῆς ἐξουσίας του τὴν ἐλευθερίαν τοῦ χαρτοπαίξειν, αὐτὸς μὲν ὠφελοῦμενος ἐκ τούτου, πλείστοι δὲ οἰκογενειάρχαι καταστρεφόμενοι. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι μόνον πρὸ ἔτους ἐξεδόθη διαταγὴ ἀπαγορεύουσα τὴν σύστασιν τῶν χαρτοπαιγνίων, ἅτινα πρότερον ἦσαν ἐλεύθερα ἐν Χανίοις, ὡς τι ἐντιμὸν ἐπάγγελμα θεωρούμενα, ἀλλὰ καὶ ταύτην προσκάλεσεν ὁ κ. Χρήστος Κονδυλάκης, διότι τὰ ἄλλα χαρτοπαίγνια εἶχον προσελκύσει πλείστους ὄσους πελάτας. Ἄλλ' ὅπως εἰς αὐτὸν μὴ προσγίγη ζημία ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης, μετέφερε τὸ χαρτοπαίγνιον εἰς τὴν συνεχομένην τῇ λέσχῃ οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ὑπὸ τόπον φιλικὸν νὰ φάγουν ἕνα χαλβᾶν προσεκάλει ἐκεῖ τοὺς χαρτοπαίκτας. Συνέβη μάλιστα ν' ἀρνηθῆ ποτε τὴν εἴσοδον εἰς τινὰ Μπραϊμάκη, καφετζῆν, ὅστις ἕνεκα τούτου χολωθεὶς ἔγραψεν ὑβριστικὴν διατριβὴν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 37 φύλλῳ τῶν «Λευκῶν ὁρέων», ἐν ἧ ῥητῶς κατήγγελε καὶ τὸν Γεν. Σύμβουλόν μας, ὡς προϊστάμενον τοῦ τραπεζιοῦ τοῦ χαρτοπαιγνίου. Καὶ ἤδη δὲ τὸ χαρτοπαίγνιον εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, καὶ εἰς θνοεῖται δὲν λείπει καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς μας.

Θὰ μὲ εἶπετε, Κύριέ μου, πῶς καταρθώθῃ νὰ ἐκλεγοῦν τοιοῦτοι Διοικητικοὶ Σύμβουλοι καὶ πρὸ πάντων ὁ Χρήστος Κονδυλάκης παρὰ τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Τὸ μυστήριον εἶναι

τὸ ἐξῆς. Ἡ ἐκλογή τῶν Χριστιανῶν Γεν. Διοικητικῶν Συμβούλων δὲν γίνεται παρὰ μόνον τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν Πληρεξουσίων. Δυστυχῶς δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν τελευταίων ἐκ προκαταλήψεως διάκεινται δυσμενῶς μὲν πρὸς τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν νέαν μεταβολὴν, εὐμενῶς δὲ πρὸς τοὺς ὀπισθοδρομικούς. Τοῦτο εἶναι μία αἰτία ἑτέρα δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς. Πλεῖστοι ὅσοι ἐκ τῶν Πληρεξουσίων τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἡρακλείου, καὶ τοῦτο λέγομεν μετὰ λύπης, δὲν ἔχουν τὸν θεῖον ἐκείνον ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῶν προοδευτικῶν ἰδεῶν, ὅστις πρώτιστα καὶ μάλιστα ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των. Οἱ Πληρεξούσιοι οὗτοι οὐδενὸς Διοικητικοῦ Συμβούλου τὰ προηγούμενα ἔλαβον ὑπ' ὄψει, ἀλλ' ἐκάστοτε ἐγένοντο ὄργανα των ὀπισθοδρομικῶν. Πρῶτος ὁ κ. Χρῆστος Κονδυλάκης, ὅστις εἶναι ἐκ τῶν ἰδίων μερῶν, γνωρίζων τὸν σφυγμὸν των μεταχειρίζεται αὐτοὺς κατὰ τὸ δοκοῦν. Γεύματα ἐπὶ γευμάτων, ὑποσχέσεις ἐπὶ ὑποσχέσεων, κολακεῖαι ἐπὶ κολακειῶν, ταῦτα καὶ ἄλλα παραπλήσια διαθέτων μέσα, ἐξασφαλίζει τὴν ἑαυτοῦ ἐπιτυχίαν καὶ εἴ τινος ἀκόμη ἑτέρου ὀρέγεται. Ἡ λέσχη δὲ, ἥτοι ἡ φαλακρὰ τῆς ραδιουργίας, ἣν ἔχει ἰδρυμένην ἐν Χανίοις, τὰ μάλα διευκολύνει τὰ σχέδιά του. Οἱ ὀπισθοδρομικοὶ τῶν Χανίων αὐτῶν συγκεντρουμένοι, ἐργάζονται διὰ πολλῶν μέσων εἰς τὸ νὰ περιπλέκωσι εἰς τὰ δίκτυά των τοὺς ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν πληρεξουσίους.

Τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων δημιουργῶν δυστυχῶς, ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ἐν γνώσει των ἀδιάφορον, οἱ πλεῖστοι Πληρεξούσιοι τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν καθιστάμενοι οὕτως ἀληθοῦς μάστιξ τοῦ τόπου των.

Μένει ἤδη, Κύριέ μου, νὰ ἐξελέγξω τὰς πράξεις τῶν Διοικητικῶν Συμβούλων.

Ἐν πρώτοις ἅς ἴδωμεν τί αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν φρονοῦν, ἥτοι

μὲ ὁποῖα δικαιώματα καὶ καθήκοντα εἶναι περιβεβλημένοι ἐκ τοῦ νόμου. Ἐν τῇ μνησθέντι ἀπὸ 7 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφῳ τῶν πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν, διαδηλοῦν ὅτι «ἔχουν ἐκ τῶν νόμων δικαίωμα ἐπιτηρήσεως, ἰδίως ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ παρὰ τῆς Βουλῆς τοῦ τόπου ἐπιψηφιζομένου προϋπολογισμοῦ ἐκάστου ἔτους» ἐν δὲ τῷ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1880 δευτέρῳ ἐγγράφῳ τῶν αὐτῶν Γεν. Διοικητικῶν Συμβούλων, τὸ ὁποῖον ἐπέδωκαν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 19 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφου τοῦ Γεν. Διοικητοῦ λέγουσιν αὐτολεξεῖ τὰ ἐπόμενα. «Χωρὶς νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ἰδιότητα ἡμῶν (τῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβούλου) παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ἡ διοικητικὴ ἡμῶν ἀποστολὴ δὲν εἶναι, ὡς ἴσως νομιζέται, διασκεπτικὴ ἀπλῶς καὶ γνωμοδοτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικὴ, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἐξελεγκτικὴ τῶν πράξεων τοῦ Γεν. Διοικητοῦ, τῶν θιγουσῶν δικαιώματα τοῦ Συμβουλίου. Ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῶν παρατιθεμένων ὡς ἀρθρῶν ἐκ τοῦ ὀργανικοῦ νόμου ἀρκεῖ νὰ πείσῃ τὴν Ὑμ. Βεζοχότητα περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν παρατηρήσεων ἡμῶν τούτων.» Ἐνταῦθα παρατίθενται τὰ ἄρθρα 17, 18, 20 καὶ 24 τοῦ Ὄργανικοῦ Νόμου. Παρακατιῶν δὲ, «Αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς συγκροτήσεως τοῦ Συμβουλίου, ὅστις ἀποροῦμεν πῶς διέλαθε τὴν ἐξυδέρκειαν τῆς Ὑμ. ἐξοχότητος, ἐπιτείνει τὸ ὕψος τῆς τοιαύτης ἀποστολῆς καὶ καθιστᾷ τὴν εὐθύνην αὐτοῦ βαρυτέραν. Τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον δὲν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς ἐκλογῆς ὀρισμένου ἀριθμοῦ κατοίκων ἐν ὀρισμένῃ διοικητικῇ περιφερείᾳ, ἀλλ' εἶναι τὸ προῖδν ὀλοκλήρου τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ ἀπαύγαυσμα τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Γεν. Διοικήσεως. Καὶ τὸ τοιοῦτον μὲν εἶναι ἀληθές, δὲν καθιστᾷ τὸ ἔργον αὐτοῦ νομοθετικὸν οὐδὲ ἀναπληρωτικὸν τοῦ ἔργου τῆς Γεν. Συνελεύσεως, γεννᾷ ὅμως τὴν ὑποχρέωσιν εἰς μὲν τὰ μέλη

» τοῦ Συμβουλίου νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς τῶν
» νόμων, ἰδίως τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐφαρμογῆς, εἰς δὲ τὴν
» εἰκτελεστικὴν ἐξουσίαν νὰ δεικνύται εὐλαβῆς εἰς τὰς πα-
» ρατηρήσεις καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ». Ἀλλαχοῦ δὲ, «Ὅταν δ'
» ἀνώτατος ἄρχων (ἦτοι ἡ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος) δύναται νὰ
» παρεισάγῃ οἱαδήποτε τροποποιήσεις βούλεται εἰς τὰ ὑπὸ
» τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ψηφιζόμενα νομοθετήματα, ἐννο-
» εῖται εὐκόλως ὅτι δύναται νὰ μεταβάλλῃ καὶ καθ' ὀλοκλη-
» ρίαν ταύτην καὶ τότε, ὑποκαθισταμένης τῆς βουλήσεως
» αὐτοῦ, εἰς τὴν βούλησιν τῶν νομίμων νομοθετῶν καθίστα-
» ται αὐτόχρημα εἰκονικὴ ἢ ὑπαρξίς νομοθετικοῦ σώματος.»
Καὶ ἐν τέλει ἐπιπροσθέτουσι. «Καὶ ἐὰν δὲ ἡ Συνέλευσις δια-
» πράξῃ, ὡς εἶναι λίαν φυσικὸν νομοθετικὰ σφάλματα, εἶναι
» πρασιμώτερον αὐτῇ αὕτη ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὰ, ἢ νὰ ὑπο-
» στή προσβολὴν τῶν δικαιωμάτων τῆς διὰ τῆς διορθώσεως
» αὐτῶν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ὑφίστανται πραγματικὴν διόρ-
» θωσιν παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Κυβερνήσεως.»

Τὰ ἀνωτέρω ἔγγραφα ἔχουν ὑπογεγραμμένα οἱ κ.κ. Κ.
Παππαδογιαννάκης, Γ. Κουντουράκης καὶ Χρ. Κονδυλά-
κης, ἦτοι αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα ἅτινα μικρὸν μετὰ
ταῦτα ἐλησμόνησαν τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματά των, τὸ
δὲ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἠμφισβήτησαν εἰς τὴν Α. Μ. τὸν
Σουλτάνον, τοῦ τροποποιεῖν τὰ νομοθετήματα τῆς Γεν. Συ-
νελεύσεως, οἰκειοποιήθησαν αὐτοὶ οὔτοι. Καὶ ἀνεγνώρισαν
μὲν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ὅτι δὲν ἔχουν καθήκοντα νομοθε-
τικὰ, οὐδὲ ἀναπληρωτικὰ τοῦ ἔργου τῆς Γεν. Συνελεύσεως,
ἀλλὰ τί πρὸς αὐτοῦς; Οἱ Σύμβουλοί μας ὑπέθεσαν ὅτι οἱ
Κρητες εἶναι φελλάχοι καὶ δὲν χαμπαρίζουν ἀπὸ τέτοια
πράγματα.

Πολλὰ εἰσὶ τὰ παραδείγματα, ἅτινα ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ
Γεν. Διοικητικοὶ Σύμβουλοί μας ὑποκατέστησαν τὴν θέλη-

σίν των εἰς τὴν τῆς Γεν. Συνελεύσεως, ἀλλ' ἀρκοῦμαι μόνον ἀναφέρων τὰ ἐξῆς.

Α'.) Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἐψηφίσατο νόμον περὶ τῆς ἐκτοπίσεως τῶν ἐντοπίων ὑπαλλήλων καὶ τῆς χωροφυλακῆς, ὃ δὲ νόμος οὗτος ἐπεκυρώθη καὶ ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου. Ὁ νόμος ὅμως οὗτος ἔτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν ἐστρεβλώθη, πολλῶν ἐντοπίων διορισθέντων εἰς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς των, ὑπὸ τὸν παράδοξον τίτλον τοῦ προσωρινοῦ διορισμοῦ· ἀκολούθως δὲ δι' ἐνὸς πρακτικοῦ τοῦ Γεν. Διοικητικοῦ Συμβουλίου κατηγγήθη ὀλοσχερῶς, ὅλων τῶν ἐκτοπισθέντων ὑπαλλήλων καὶ τῶν ταγμάτων τῆς χωροφυλακῆς ἐπανελθόντων οἴκαδε.

Β'.) Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἐψηφίσατο καὶ ἡ Κυβέρνησις ἐπεκυρώσατο νόμον, καθ' ὃν οὐδεὶς νὰ μὴ συλλαμβάνηται καὶ ρίπτηται εἰς τὰς φυλακὰς, ἄνευ δικαστικοῦ ἐντάλματος ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐξαιρέσει μόνον τῆς ἐπὶ τὰς 24 ὥρας ἀπλῆς κρατήσεως παρὰ τῆς ἀστυνομίας. Καὶ ὅμως δι' ἐνὸς Πρακτικοῦ τὸ Συμβούλιόν μας, ἔθεσεν μὲν εἰς ἀργίαν τὸν νόμον τοῦτον, ἀντικατέστησε δ' αὐτὸν δι' ἑτέρου, ὃν ἀπεκάλεσε νόμον «ἐκτάκτων διοικητικῶν μέτρων». Συνάμα δὲ τὴν μὲν χωροφυλακὴν διέταξε νὰ ἐνεργῇ ἐλευθέρως συλλήψεις καὶ ἐπὶ προφορικῇ ἀπλῶς καταγγελίᾳ· τὰς δὲ εἰσαγγελικὰς καὶ ἀνακριτικὰς ἀρχὰς νὰ μὴ ἐνεργῶσιν οὐδὲν διὰ τοὺς φυλακίζομένους. Ὁ νόμος δὲ οὗτος τῶν ἐκτάκτων διοικητικῶν μέτρων ἦτο καθὰ πολλαχόθεν ἐβεβαίωτο, προεισαγωγικὸς εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, ὅπως οὕτω ἐξοντωθῶσι πολλοὶ πατριῶται, οἵτινες ὑπερασπίζοντο τὰ δικαιώματα τοῦ τόπου των. Καὶ νεώτεραι μὲν σκέψεις καὶ γεγονότα ἐσταμάτησαν τὴν ἐπίσημον ἀνακήρυξιν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου· ἀλλ' ὅμως ἐλήφθησαν ἑτέρας φύσεως μέτρα πρὸς κατάπνιξιν τῶν ἐλευθεριῶν.

Ὁ ἐγγώριος τύπος κατεβόα κατὰ τῶν γενομένων παρανομῶν συντκράττων οὔτω τοὺς κύκλους τῶν ἀνθρώπων τοῦ παρελθόντος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἤρχισεν ἡ παράνομος παῦσις τῶν ἐφημερίδων, εἶτα δὲ ἡ καταδίωξις τῶν δημοσιογράφων. Ὅπως δὲ ἡ ἐξόντωσις αὐτῶν καταστῆ εὐκολωτέρα οἱ εἰσαγγελεῖς ἐξέδιδον κατηγορητήρια, χαρακτηρίζοντες ἀπλᾶ τὸ πολὺ παραπτώματα τοῦ τύπου, ὡς γεγονότα κατὰ τῶν καθεστώτων. Καὶ ὅπως ἔτι καταπτοηθοῦν οἱ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις δυσανασχετοῦντες διὰ τὰ γενόμενα, ἀπλῆν συνάθροισιν ἐλίγων Ἀποκορωνιωτῶν, οἱ Εἰσαγγελεῖς μας καὶ ταύτην ἐχαρακτήρισαν ὡς συνωμοσίαν κατὰ τῶν καθεστώτων καὶ ἤρχισαν τὰς συλλήψεις καὶ τὰς καταδιώξεις τῶν δῆθεν ἀνταρτῶν. Οἱ ὀπισθοδρομικοὶ δὲν παρέλειψαν μετὰ τοῦτο πολλὰ νὰ μετέλθουν μέσα πρὸς καταδίκην τῶν κατηγορουμένων. Ὁ ἴδιος κ. Σταυράκης προσέφερε τὴν θέσιν Γραμματέως τοῦ Ἐφετείου εἰς τὸν κ. Γεώργιον Κουτεντάκην, προσκληθέντα ἐξ Ἡρακλείου, ὡς ἀναπληρωματικὸν Ἐφέτην, διὰ νὰ δικάσῃ τὸν εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν κατηγορούμενον δημοσιογράφον Ι. Παππαδάκην, εἴποτε συνετέλει εἰς τὴν καταδίκην του. Εὐτυχῶς τὸ Ἐφετεῖον, ὡς κακουργοδικεῖον, δὲν ἐγένετο ὄργανον τῶν ὀπισθοδρομικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δίκην τοῦ δημοσιογράφου, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιόν μας προσέκαλεσεν ὑψηλὴν διαταγὴν, δι' ἧς ἀφῆρθη τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικάσεως τῶν τοῦ τύπου παραπτωμάτων ἐκ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἀνατεθείσης εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ τύπου Κωνσταντινουπόλεως· συνάμα δὲ ἔλαβε καὶ τὴν πρόνοιαν νὰ σχηματισθῆ Ἐπιτροπὴ τῆς λογοκρισίας, ἧς μέλη διαώρισθησαν καὶ ὁ κλεινὸς Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετῶν κ. Γαλήνης Παλαιολόγος καὶ ὁ Γεν. Διοικητικὸς Σύμβουλός μας ὁ Κωνσ. Παππαδογιαννάκης. Οὔτω λοιπὸν δικαίωμα καθιερωθὲν τοῦ ἐκδίδειν ἄδειαν ἡ Γεν. Διοίκησις πρὸς αἰτοῦντας νὰ δη-

μοσιγραφοῦσι, καὶ τὸ σπουδαιότερον δικαίωμα τοῦ ἐκδικάζεσθαι τὰ τοῦ τύπου σφάλματα ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, κατήργησε τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιόν μας διὰ τὴν μὴ ταράττη τοῦ κύκλου τοῦ ὁ τύπος.

Γ'.) Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἐψηφίσαστο ὅπως ἡ ἔδρα τῆς Διοικήσεως Σφακίων μετατεθῆ ἐκ Βάμου εἰς τὸ χωρίον Φυλακῆ τοῦ Ἀποκορώνου, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο. Βραδύτερον ὅμως τὸ Διοικητικόν μας Συμβούλιον διὰ τῆς πεφιλημένης μεθόδου τοῦ «τοῦ Πρακτικοῦ» ἀνέτρεψε τὴν ἀπόφασιν, τῆς Γεν. Συνελεύσεως, ἀποφασίσαν νὰ μετατεθῆ ἐκ τῆς Φυλακῆς ἡ ἔδρα τῆς Διοικήσεως. Ἡ διαταγὴ ἐστάλη πρὸς τὸν τότε διοικητὴν Μαλεβυζιώτην, ἀλλ' οὗτος ἐσταμάτησε τὴν ἐκτέλεσιν, ἄγνωστον διὰ τοίους λόγους. Μετὰ ταῦτα νεώτεροι σκέψεις ἐπικρατήσασαι ἐσταμάτησαν ὁλοσχερῶς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Πρακτικοῦ. Ἐν τούτοις τὸ πρᾶγμα εἶναι γεγονός καὶ ὡς τοιοῦτο ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν τότε ἐκδιδομένην ἡμιεπίσημον ἐφημερίδα «Ἀλήθεια.» Οὕτω λοιπὸν συνέβη τὸ παράδοξον, οὐ μόνον τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον νὰ ἀκυροῖ τὰ ἐπικυρωθέντα νομοθετήματα τῆς Γεν. Συνελεύσεως, ἀλλὰ καὶ οἱ Μουτεσσαρίφιδες ν' ἀκυροῦν τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰ πρακτικὰ τοῦ Γεν. Διοικητικοῦ Συμβουλίου μας.

Τώρα πῶς ἐξηγεῖται τὸ οἱ Σύμβουλοί μας νὰ ἀνομολογοῦν ἐν ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ, τὸ τῆς 31 Αὐγούστου 1880, «ὅτι τὸ ἔργον των δὲν εἶναι νομοθετικόν, οὐδὲ ἀναπληρωτικόν τοῦ ἔργου τῆς Γεν. Συνελεύσεως;» ἀλλ' ἔπειτα νὰ ἐξασκοῦν νομοθετικὰ καθήκοντα καὶ δὴ ν' ἀκυροῦν καὶ τὰ ἐπικυρωμένα καὶ ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου; Ἐπίσης πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐκφραζομένη ὀρθὴ θεωρία ἐν ταῖς λέξεσι «Καὶ ἐάν ἡ Συνέλευσις διαπράξῃ, ὡς εἶναι λίαν φυσικόν, νομοθετικὰ σφάλματα, εἶναι προτιμώτερον αὐτῇ αὐτῇ ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὰ ἢ νὰ ὑποστῇ προσβολὴν τῶν δικαιομά-

των της διὰ τῆς διορθώσεως αὐτῶν παρὰ τῆς ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει Κυβερνήσεως», ἔπειτα αὐτοὶ οὗτοι οἱ Σύμβουλοι
μας; ν' ἀναλαμβάνουν μὲ τὰ πρακτικὰ τῶν νὰ διορθοῦν τὰ
κατ' αὐτοῦ; ἐσφαλμένα νομοθετήματα τῆς Συνελεύσεως; Πρὸς
τούτοις, πῶς ἐξηγεῖται τὸ νὰ λέγωσιν ἐν τοῖς μνησθεῖσιν ἐγ-
γράφοις τῶν, ἐν μὲν τῷ ἀπὸ 7 Αὐγούστου 1880 διὰ τῆς
ἡκιστα ἀβρόφρονος γλώσσης; « Ἄρά γε οἱ Ὑπουργοὶ εἰσὶν
ἰκανοὶ νὰ κρίνωσιν ἐκ τῶν γραφείων τῶν δικαιότεραν ἀγ-
»δοῦντα ἀντιπροσώπων τῆς Κρήτης.» Ἐν δὲ τῷ ἀπὸ 31
τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους «καθότι οὕτως ἀναγνωρίζεται
»μόνον κρείττων ἐκτιμητὴς τῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων
»τοῦ τόπου ἢ Γεν. Συνέλευσις ἢ ἀντιπροσωπεύουσα αὐτὸν ἢ
» ἢ μακρὰν αὐτοῦ εὐρισκομένη Κυβέρνησις.» ἔπειτα αὐτοὶ οἱ
τρεῖς Χριστιανοὶ Σύμβουλοι μας νὰ φρονοῦν ἔτι ἀκέπτονται
ὀρθότερον τῶν 49 Χριστιανῶν Πληρεξουσίων; Ἡ ἄρα γε ὅτι
δὲν κρίνουν ὀρθὸν νὰ πράττη ἢ Α. Μ. ὁ Σουλτάνος δὲν βλά-
πτει ἂν τὸ πράττουν οἱ σύμβουλοι μας; ἢ ἄρα γε ἐὰν μὲν
ταῦτα πράττωνται ὑπὸ τῆς Ὑψ. Πύλης εἶναι προσβολὴ τῶν
δικαιωμάτων τῆς Συνελεύσεως, ἐὰν δὲ ὑπ' αὐτῶν οὐχί; Ὡ
καιροί! Ὡ ἦθι!

Ἡ ἐξήγησις τῆς παρὰδόξου καὶ ἄλλοπροσάλλου διαγωγῆς
τῶν Συμβούλων μας δὲν εἶναι ἀκατανόητος εἰς τοὺς γνωρί-
σαντας τὰ προηγούμενά τῶν, εἴτε ὡς Πρωτοδικῶν, εἴτε ὡς
Ἐφετῶν, εἴτε ὡς Γεν. Διοικητικῶν Συμβούλων. Ἐὰν πρὸς
στιγμὴν ἠθέλησαν νὰ δείξουν πατριωτισμὸν καὶ ἀεξάρτη-
αίαν χαρακτῆρος, ἦτο δι' αὐτοὺς ξέγον ὅλως τῶν ἰδεῶν καὶ
φρονημάτων τῶν. Φρονοῦν τινὲς ὅτι καθὸ ὄντες ὅλως ἀμα-
θεῖς δὲν ἠδυνήθησαν κατὰ βάθος νὰ νοήσουν ἐγγραφα πλήρη
συνταγματικῶν θεωριῶν, ἅτινα ὁ κάλαμος τοῦ κ. Χαριλάου
Ἀγγελάκη τοῖς παρεσκεύασε. Διότι, ὡς εἶναι γνωστὸν, ὁ κ.
Χαρ. Ἀγγελάκης καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἔτι ἐδημοσίευσεν

ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ συντάκτης τῶν, οἱ δὲ Σύμβουλοι μας δὲν διεμφισβήτησαν τοῦτο. Ἄλλ' ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῆ ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν κατὰ βῆθος νὰ κατανοήσωσι τὰ πάντα, καὶ ἰδίως τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν ἐποπτεῖαν ὄλων τῶν πράξεων τῆς Γεν. Διοικήσεως, οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι κάλλιστα ἐγνώριζαν ὅτι δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ καταργοῦν νομοθετήματα τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ νὰ ὑποκλιστοῦν τὴν θέλησιν τῶν εἰς τὰς πράξεις ἐκεῖνης. Ὅ,τι ἄρα ἐπράξαντο, ἐνήργησαν ἐν γνώσει, τὸ δὲ ἀτομικὸν συμφέρον ἔκαμεν αὐτοὺς ν' ἀνακρούσωσι πρῶμαν. Ἡ πρώτη περὶ τούτου ἀπὸδειξις εἶναι ἡ ἀθέτησις τῆς δηλώσεως, ἣτις περιέχεται ἐν τῷ ἀπὸ 7 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφῳ τῶν. Ἐν αὐτῷ λέγουσιν οἱ Διοικητικοὶ Σύμβουλοι μας, «ἐν τέλει πεπειθότες ὅτι αἱ παρατηρήσεις μας, αἱ στηριζόμεναι ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ νόμου, δὲν θέλουσιν ὀλιγαρηθῆ ἀλλὰ μᾶλλον θὰ τύχωσι τῆς προσηκούσης ὑποδοχῆς καὶ εὐμενείας, διαδηλοῦμεν μετ' ἄκρας ἀθυμίας ἡμῶν ὅτι τούτου μὴ γενομένου οὐτε τὰς μηνιαίας καταστάσεις τοῦ τρέχοντος λογιστικοῦ ἔτους θὰ δυνηθῶμεν νὰ υπογράψωμεν, ἀναλογιζόμενοι τὸ ὑπερβάλλον τῆς εὐθύνης, ἣν ὁ λαὸς τῆς Κρήτης ἀνέθηκεν ἡμῖν, οὔτε τὴν αὐτὴν θέλομεν παρέξει προθυμίαν εἰς τὴν ἐκμίσθωσιν τοῦ ἐλαιολάδου, ὅπως ἐπὶ τῶν θερμῶν προκτόντων ἐπεδείξαμεν καὶ θέλομεν ἀλγεῖ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωμεν τοῦτο ἀφ' ἑνός, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ λαὸς, ὃν ἀντιπροσωπεύομεν, στεντορεῖα τῇ φωνῇ κατακραυγάζει ὅτι κατεπατήθησαν τὰ κεκτημένα αὐτοῦ δικαιώματα καὶ ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ πληρώσῃ φόρους μὴ διατεθειμένους κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν νομιμῶν αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐνεργήσωμεν οὕτως,» Τὴν δὴλωσιν ὁμοῦς ταύτην εὐθύς ἀνῆρσαν μετ' ὀλίγον, ὑπογράψαντες κατὰ πρῶτον, ὡς λέγεται, τὴν μηνιαίαν κατάστασιν τοῦ ἀρχι-

γραμματέως μας, και ακολουθως εις την ενοικίασιν του ελαιολάδου παρασταθέντες. Και ταυτα βεβαίως διενήργησαν ουχι διότι αι παρατηρήσεις των ετυχον υποδοχής· πολλοῦ γε και δεῖ· αὐδὲ διότι ὁ λαὸς ἔπαυσεν ἐν τῷ μεταξὺ κατακραυγάζων τοῦλάχιστον στεντορείᾳ τῆ φωνῆ, ἀλλὰ διότι ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάσθησαν ἕτεροι ἰσχυροὶ λόγοι, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἠναγκάσθησαν νὰ κλείσουν τὰ μάτια, τὰ πομπώδη ἔγγραφα των θεωρήσαντες ὡσανεὶ μὴ ἐγένοντο.

Ἄλλ' ἐπὶ πασῶν τῶν ἀνωτέρω πράξεων του ἐπέπρωτο τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιόν μας νὰ θέσῃ κορωνίδα τὴν μᾶλλον ἀντιπατριωτικὴν πράξιν ἀφ' ἧσας ποτε ἐγένοντο πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν. Αἱ παρανομίαι και ἀθετήσεις τῶν νόμων, ἃς εἶχον διαπράξει οἱ Σύμβουλοί μας, εἶχον περιαγάγει εἰς τὴν ἀνάγκην τοὺς Χριστιανοὺς Πληρεξουσίους νὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς ἀποπομπῆς αὐτῶν και περὶ τῆς ὑποβολῆς νομοσχεδίου ὀρίζοντος τὰ κηθήκοντα τοῦ Γεν. Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Οἱ Σύμβουλοί μας ἀντὶ νὰ δώσωσι τὴν παραίτησίν των, συναισθανόμενοι τὴν κατ' αὐτῶν ἐκφραζομένην δυσπιστίαν τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, τοῦναντίον πάντα ἐκίνησαν λίθον μετὰ τῶν φίλων των ἐπισθοδρομικῶν πρὸς στέρωσίν των και ματαίωσιν οὐ μόνον τοῦ νομοσχεδίου ἐκείνου, ἀλλὰ και τῶν λοιπῶν αἰτημάτων τῶν Χριστιανῶν Πληρεξουσίων. Πρὸς τοῦτο δὲ προσέλαβον συντρόφους οὐ μόνον τοὺς πλείστους Ὀθωμανοὺς Πληρεξουσίους, ἀλλὰ και τινὰς τῶν Χριστιανῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταριθμοῦντο και ὁ εἰς πᾶσαν ἀντιπατριωτικὴν ἰδέαν πρόθυμος Μίνωσ Ἡσυχάκης και ὁ κ. Βορεάδης μετὰ τῶν τοῦ Τμήματος Λασιθίου πληρεξουσίων. Αἱ ἐντεῦθεν προκύψασαι δυσχέρειαι και ἡ ὑπὸ τῆς Ὑψ. Πύλης ἀπόρριψις τῶν προτάσεων τῶν Χριστιανῶν Πληρεξουσίων περιήγαγον εἰς τὴν ἀνάγκην τοὺς Χριστιανοὺς Πληρεξουσίους, μεθ' ὧν τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἠδυνήθησαν ἢ νὰ συμπρά-

ξώσιν καὶ οἱ κκ. Μίνως Ἑσυχάκης καὶ Βορεάδης μετὰ τῶν ὀπαδῶν τῶν, εἰς τὸ νὰ ψηφίσωσι τὴν ἔντονον ἐκείνην διαμαρτύρησιν, ἣτις διέσπα τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνδέοντάς τὴν Κρήτην μετὰ τῆς Ὑψ. Πύλης. Διότι ἰδοὺ τί ἔλεγε τὸ ψήφισμα « Διαμαρτύρεται (ἡ Γεν. Συνέλευσις τῶν Κρητῶν) κατὰ » τῆς ἀπὸ 2 Ἰουνίου ε. ε. (1882) ἀπαντήσεως τῆς Ὑψ. Πύλης εἰς τὰς ἀπὸ 12 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀποφάσεις τῆς » Γεν. Συνελεύσεως. Ἐπιμένει εἰς τὴν παρά τῆς Ὑψ. Πύλης » παραδοχὴν αὐτῶν.

« Καθιστᾷ τὴν Ὑψ. Πύλην ὑπεύθυνον διὰ πᾶσαν τυχόν » μέλλουσαν δυσχέρειαν, ἣτις ἤθελεν ἀναφῆ εἰν τῇ Νήσῳ, » ὡς συνέπεια τῆς τριαύτης διαγωγῆς τῆς Ὑψ. Πύλης. »

Ἐν τῇ διαμαρτυρῆσει δ' ἐκείνη τῇ φερούσῃ χρονολογίᾳ 6 Ἰουνίου 1882 ῥητῶς κατηγοροῦντο οἱ Σύμβουλοι μας διὰ τῶν ἐπομένων φράσεων « αἱ δὲ ἀποφάσεις, ὡς ἡ ἀφορῶσα εἰς » τὸν διοργανισμὸν τοῦ Γεν. Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπεγ- » κρήθησαν ἐκ τῆς ἀνάγκης ὅπως καθορισθῶσιν ἀκριβῶς τὰ » ὅρια τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Γεν. Διοικητικῶν Συμβουλίων » καὶ νομοθετηθῇ ἀσφαλῆς ἐγγύησις τῆς μὴ παρεκτροπῆς » αὐτῶν ἐκ τῶν ὀρίων τῶν καθηκόντων τῶν ἐπὶ βλάβῃ τῶν » συμφερόντων τοῦ τόπου καὶ τῶν ἰδιωτῶν. » Ἄλλ' οἱ Χρι- » στιανοὶ Πληρεξούσιοι δὲν περιορίσθησαν εἰς τοῦτο καὶ μόνον. Γνωρίζοντες τὸ ποῖον καὶ τὸν πετριωτισμὸν τῶν Συμβούλων μας, ἐποίησαν τὸ ἐπόμενον ψήφισμα διὰ νὰ ἐξαναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ ἀποσυρθῶσι τῆς ὑπηρεσίας.

« Ἡ Γεν. τῶν Κρητῶν Συνέλευσις

« Ἐχούσα ὑπ' ἔψει α') τὸ ἀπὸ 10 Μαΐου ε. ε. πρακτικὸν » αὐτῆς, δι' οὗ ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γεν. » Διοικητῶν Συμβούλων ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν καὶ β') τὴν » περικοπὴν τοῦ ὑπὸ σημερινὴν ἡμερομηνίαν ψηφίσματος » αὐτῆς, ἐν ᾧ ἀναγνωρίζεται ὡς ἀσύμφορος καὶ ἐπιβλαβὴς ἡ

»συμμετοχή αὐτῶν τῶν Γεν. Διοικητικῶν Συμβούλων ἐν τῇ
»διοικήσει τοῦ τόπου ὑπὸ τοῦς ἐφισταμένους ὀργανισμούς.

«Θεωροῦσα ἀναγκαίαν καὶ ὠφέλιμον εἰς τὰ γενικά τοῦ
»τόπου συμφέροντα τὴν ἀποχώρησιν ἀπάντων τῶν μελῶν
»τοῦ Γεν. Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

«Ψήφίζει

«Προσκαλεῖ τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον Κρήτης ν' ἀ-
»πέχη πάσης ὑπηρεσίας μέχρις οὗ ὑπὸ τῆς Γεν. Συνελεύσεως
»γίνῃ νέα ἐκλογή συμφώνως τοῖς θεσπισθεῖσι καὶ ὑποβλη-
»θεῖσι ψηφίσμασι.

«Κηρύττει τὰς τυχόν ἐνεργηθησομένας πράξεις τοῦ Γεν.
»Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀκύρους.

ἂ' Ἐν Χανίοις 6 Ἰουνίου 1882.

(Ἔπονται αἱ 49 ὑπογραφαὶ τῶν Χριστιανῶν Πληρεξουσίων).

Ἄλλ' οὐδὲ τὸ ψήφισμα τοῦτο δὲν ἐκόστισε διόλου εἰς τοὺς
Γεν. Διοικητικοὺς Συμβούλους μας. Μόνον δύο ἐκ τούτων,
εἰς Χριστιανὸς ὁ Κωνστ. Παππαδογιαννάκης καὶ εἰς Ὀθω-
μανὸς ὁ Κατρῆ βέης Καουράκης, δὲν ἀνέλαβον ὑπηρεσίαν,
οὐχὶ διότι ἔλαβον ὑπ' ὄψει τὸ παῦον αὐτοὺς ψήφισμα τῶν
Χριστιανῶν Πληρεξουσίων, ἀλλὰ διότι ἔληγεν ὁ χρόνος τῆς
ὑπηρεσίας των. Οἱ λοιποὶ δύο Χριστιανοὶ Σύμβουλοί μας ὁ
Ῥοῦσσος Κουνδουράκης καὶ ὁ πολὺς Χρῆστος Κονδυλάκης
ἔμειναν εἰς τὰς θέσεις των πρὸς χλεύην καὶ ἐμπαιγμὸν τῶν
Χριστ. Πληρεξουσίων. Ἄν ἡ Γεν. Συνέλευσις ἔλεγε διὰ τοῦ
ἀνωτέρω ψηφίσματός της ὅτι «θεωρεῖ ἀναγκαίαν καὶ ὠφέλι-
»μον εἰς τὰ γενικά τοῦ τόπου συμφέροντα τὴν ἀποχώρησιν
»των» αὐτοὶ ὅμως δὲν ἐθεώρουν ὅτι εἶναι συμφέρον καὶ διὰ
τὰ ἀτομικά συμφέροντά των. Προκειμένου δὲ νὰ ἀποφασί-
σωσιν οἱ Σύμβουλοί μας μετὰξὺ συμφέροντος γενικοῦ κα-

ατομικοῦ, θὰ ἦτο βεβαίως ἀντίθετον τοῖς προηγουμένοις των, ἐὰν δὲν προετίμων τὸ ἀτομικόν. Ἀναμφιβόλως, ἐὰν ἄλλως ἐσκέπτοντο θὰ ἔδιδον εὐθὺς τὴν παραίτησίν των διὰ νὰ φανῶσι σεβόμενοι τὴν ἀπόφασιν τῆς Γεν. Συνελεύσεως καὶ νὰ τηρήσωσι τὴν ἑαυτῶν ἀξιοπρέπειαν.

Τῇ ἀληθείᾳ ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐκδικηθῆ τις τοὺς Διοικητικούς Συμβούλους μας διὰ τὰ πομπώδη ἔγγραφα των, διὰ τὰ συνταγματικά διδάγματα, τὰ ὁποῖα ἔδιδον εἰς τὴν Αὐτ. Κυβέρνησιν, διὰ τοὺς τίτλους μὲ τοὺς ὁποίους περιεβάλλοντο, ἀποκαλοῦντες ἑαυτοὺς τέκνα τῆς Γεν. Συνελεύσεως, διὰ τὸν πάταγον, θν ἤγειραν περὶ ἐλαφρῶν τροποποιήσεων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐν ᾧ κατόπιν ἐδιοίκησαν ἐπὶ ἓν ἔτος ἄνευ τοιοῦτου, ἐὰν λέγω ἐπρόκειτο νὰ ἐκδικηθῆ τις τοὺς Συμβούλους μας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ περιφανεστέραν ἐκδίκησιν.

Τοιαῦτα συνέβησαν καὶ θὰ συμβαίνουν πάντοτε, ὅταν τὸσον σπουδαίας θέσεις καταλαμβάνουν ἄνθρωποι ἀμφίβολου πατριωτισμοῦ καὶ ἄνευ παιδείας καὶ εἰδικῶν γνώσεων περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των. Οὐ μόνον ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῶσι αὐτοὶ νὰ σκεφθῶσι καὶ προπαρασκευάζωσι νομοθετήματα ἀναγκαιοῦντα διὰ τὸν τόπον, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ὑψηλὴ αὐτῇ θέσις ἢ τόπον Ὑπουργείου ἐπέχουσα, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας νόμους θὰ στρεβλώσι καὶ καταπατῶσιν ἀφανῶν, περιφρονοῦντες καὶ τὴν Γεν. Συνέλευσιν καὶ τὸν τόπον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

Τὰ ἐπιδράσαντα πρόσωπα, Κύριέ μου, εἰς τὴν ἔκρυθμον ταύτην κατάστασιν συναισθανόμεθα τὸ ἔδαφος κλονούμενον ὑπὸ τοὺς πόδας των, καθόσον προσήγγιζον αἱ Βουλευτικά ἐκλογαί, οὐδενὸς παρέλειψαν θεμιτοῦ καὶ ἀθμιίτου μέσου ὅπως ὑποστηρίξωσι βουλευτὰς ὄργανα τῆς θελήσεώς των. Σταυράκης καὶ Παλαιολόγος, Χρῆστος Κονδυλάκης καὶ Ῥούσσης Κουντουράκης μετὰ τοῦ τέως συναδέλφου των Κωστῆ Παπαδογιαννάκη ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν μιᾶς ἀνθοδέσμης εἰς ἣν πάνυ προθύμως προσετέθη ὁ κ. Μίνωσ Ἑσυχάκης, ἀκουσίως δὲ καὶ ἐκουσίως διάφοροι ὑπάλληλοι. Ἡ ὡραία αὕτη ἀνθοδέσμη ἔθετο, νοεῖται, πρόγραμμα τῆς ἀντὶ πάσης θυσίας ἐξόντωνσι τοῦ προοδευτικοῦ κόμματος, τὸ δὲ γενικὸν πρόσταγμα ἔλαβε τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ ὁ κ. Μίνωσ Ἑσυχάκης. Ἡ πρώτη πράξις τῆς ἀνθοδέσμης ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Δημογερόντων τῆς πόλεως Χανίων, ἥτοι τῶν ἐκλεζόντων τὸν βουλευτὴν Χανίων τακτικὴ αὐτῆς. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἀπέβλεπε καθαρῶς τὸ σπουδαῖον μέλος τῆς ἀνθοδέσμης Ἑσυχάκην, τὰ πάντα ἔπρεπεν νὰ γίνωσι ὅπως Δημογερόντες ἐκλεγῶσι τῆς μερίδος του. Αἱ ἐνέργειαι τῆς ἀνθοδέσμης καὶ ὅλης τῆς ὑπαλληλίας τῆς πρωτευούσης, αἱ ὑποσχέσεις θέσεων ὡς καὶ ἄλλαι διαφοραὶ εὐκολίαι δὲν ἐφαίνοντο ἐπαρκοῦσαι εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς νίκης, διὸ καὶ προσέτρεξαν εἰς ἀσφαλέστερον μέσον. Τὴν τελευταίαν ἀκριβῶς ἡμέραν τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τῆς ἐκθέσεως τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων, συνεπέα αἰτήσεως τινῶν τῆς δημοτοδρομικῆς μερίδος, ἡ Δημοτικὴ ἀρχὴ Χανίων διέγραψεν ἐκ τοῦ καταλόγου τοὺς ἀντιθέτους τῆς μερίδος, ἐνέ-

γραψε δὲ ἰδιωκὸς τῆς, πλείστους ὕσους ἀνήλικας, τεθνεώτας
 καὶ ὑπὸ πλαστῶν ὄνομα. Τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιόν
 μας προθύμως, νοεῖται, ἐπεκύρωσε τοὺς οὕτω ὑπὸ τῆς Δη-
 μοτικῆς ἀρχῆς παραμορφωθέντας καταλόγους καὶ συνάμα
 ἔλαβε τὸ μέτρον ὅπως τὸ πρᾶγμα μὴ γείνη γνωστὸν τοῖς
 προοδευτικοῖς πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ ποιήσωσιν ἐν-
 στάσεις. Διὰ τοιούτων λοιπὸν ἐνεργειῶν καὶ διὰ τοιούτων
 καταλόγων ἐξησφαλίσθη ἡ νίκη τοῦ κ. Ψυχᾶκη, ἐκλεχθέν-
 των Δημογερόντων τῆς μερίδος τοῦ εἰκοσι ἐπὶ εἰκοσι ἐνός
 Βεβαίως πᾶν ἄλλο μέρος τῆς Κρήτης ἀπέναντι τοιαύτης
 προφανοῦς ἐπεμβάσεως τῆς ἐξουσίας πρὸς διαστροφήν τοῦ
 νόμου, θὰ ἔδιδεν ἐν καλῶν μάθημα εἰς τὸν κ. Ψυχᾶκην, κα-
 ταψηφίζον αὐτόν. Ἄλλ' ἐν Χανίοις ὑπερισχύει ἔτι τὸ κόμμα
 ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ κληθῆ «τὸ τῶν ἀποκηρύξεων.»
 Ἀπεκέρυξε καὶ ἀπεκάλεσεν ἀπονενόμενους καὶ τυχοδιωκτάς
 τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ 1858, εἰς τὴν
 μεταβολὴν τοῦ 1866 καὶ εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ 1878. Ἐν
 τῇ τελευταίᾳ μάλιστα προέβη μέχρι τοῦ μὴ περαιτέρω.
 Ἰδοὺ τεμάχια τῆς ἀποκηρύξεως ἣν ἐπέδωκε πρὸς τὸν τότε
 Γεν. Διοικητὴν Σαμίλ Πασσᾶν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Αὐγού-
 στου 1877. «Μετὰ βαθεῖας θλίψεως βλέπομεν ἀπὸ τίνος και-
 »ροῦ ὅτι κακόβουλοι τινὲς καὶ ἄφρονες πρὸς οὐδὲν λογιζό-
 »μενοι τὴν ζημίαν καὶ καταστροφὴν τῆς φιλιᾶτης ἡμῶν
 »Πατρίδος ἐνεργοῦσι διὰ παντοίων τρόπων πρὸς ἰδίους σκο-
 »ποὺς, ἵνα ἐξαπατήσωσι καὶ ὠθήσωσιν εἰς ἀπονενόμενον τι
 »κίνημα τὸν ἀπλοῦν λαόν» καὶ παρακατιὸν «Οἱ τοιοῦτοι κα-
 »κόβουλοι ἄνθρωποι εἰσὶν ἐγκληματίαι τινὲς, οἵτινες χάριν
 »τῶν ἰδίων αὐτῶν σκοπῶν καὶ συμφερόντων προέβησαν εἰς
 »τοιοῦτο δλεθρίον κίνημα.» Ἄλλαχού δὲ «διακηρύττομεν τῇ
 »Ἰμ. Ἐξοχότητι, διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου ὅτι οὐδόλως
 »ἀναγνωρίζομεν τὴν ἐπιτροπὴν ἐκεῖνην ἀποδοκιμαζόμεν

» καθ' ὄλοκληρίαν τὰς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ εἶμεθα σύμφωνοι
» μετὰ τῆς Σ. Κυβερνήσεως εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν προσώ-
» πων ἐκείνων, ἅτινα εἰσὶν οἱ καταστροφεῖς ἡμῶν καὶ οἱ
» ἀληθεῖς τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐχθροί· » καὶ
ἐν τέλει « Ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις ἀπαιτεῖ ταχέϊαν καὶ κατεπί-
» γουσαν ἐνέργειαν πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης κακῆς συνε-
» πείας, παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμ. Β' βεβηχότητα ἵνα σπεύσῃ νὰ
» λάβῃ τὰ ἀπαιτούμενα κατεπιέγοντα μέτρα. » Τὸ κόμμα
τοῦτο τῶν ἀποκηρύξεων ὑφίσταται ἔτι μὲ ὅλας τὰς ἐπιελ-
θούσας μεταβολάς. Ἐὰν δὲν ὑφίστατο, θὰ ἀπέατραφε τὸ
πρόσωπόν του ἀπὸ τοῦ Μίνωος Ἡουχάκη. Ὁ τὰ διαθήματα
τοῦ ἐκ Χανίων πολιτευτοῦ παρακολουθήσας ἐξ ἀρχῆς δὲν δύ-
ναται, ἐὰν ἔχῃ πατριωτισμὸν, νὰ μὴ ἀπεχθάνεται αὐτὸν διὰ
τὰς ἀντιπατριωτικὰς ἰδέας του καὶ διὰ τὸν φθονερὸν χα-
ρακτῆρά του. Ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω ὅτι ἄνθρωπον εὐεργετή-
σαντα τὴν Κρήτην καὶ ἐκτιμηθέντα μεγάλως παρὰ τε τῆς
Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου καὶ τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῶν Κρη-
τῶν, τὸν κ. Ἰωάννην Σκαλτσούνην, αὐτὸς φθονήσας κατεσυ-
κοφάντει ὡς καταχραστὴν καὶ ὅτι ἀκολούθως διεψεύθη καὶ
δὴ καὶ παρὰ τοῦ κ. Ν. Μελισσιδίου, παρ' οὗ ἰσχυρίζετο ὅτι
ἔμαθε τοῦτο. Πᾶς ἄλλος θὰ ἐντρέπετο καὶ θὰ μετεμέλετο
διὰ τὴν διαγωγὴν του ταύτην, ἀλλ' οὗτος τοῦναντίον ἐξηκο-
λούθησε τὴν αὐτὴν διαγωγὴν ἐργαζόμενος οὐ μόνον μετὰ
τοῦ διαβοήτου Καλοκαϊρινοῦ ἀλλὰ, καὶ μετ' Ὀθωμανῶν ἔτι,
οὐ μόνον κατὰ τοῦ κ. Σκαλτσούνην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς
παραδοχῆς τῆς Πολιτικῆς καὶ Ποινικῆς Δικονομίας καὶ τῶν
ἄλλων νομοθετημάτων ἐκείνου. Τὸν φθόνον του ἔτι καὶ τὰς
ἀντιπατριωτικὰς διαθέσεις του ἐπεδείξατο γενόμενος πληρε-
ξούσιος τῶν Χανίων καὶ κατὰ πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι προσ-
φύγων Κρητῶν, ἤτοι κατὰ τῶν γόνων τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ
1821 καὶ 1841 καὶ κατὰ τῶν ἐπιζώντων ἀγωνιστῶν τοῦ

1866 καὶ 1878. Ἐν τῇ ἡδὴ εἶχε καθιερωθῆ ἡ ἀρχὴ τοῦ νὰ δύνανται οὐ μόνον δημοσίας ὑπηρεσίας νὰ καταλαμβάνωσιν ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Βουλῇ νὰ εἰσέρχωνται πάντες οἱ Κρήτες, δικαίως λογιζόμενοι πολῖται Κρήτες καὶ οἱ ἀλλαχοῦ διαμένοντες καὶ οἱ ξένην ἰθαγένειαν τυχὸν ἀποκτήσαντες, ἀφοῦ τὰ αἵματά τῶν πατέρων τῶν μὲν καὶ τὰ ἑαυτῶν τῶν δὲ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν σημερινῶν ἀγαθῶν, ἐνῶ λέγομεν, εἶχε καθιερωθῆ ἡ ἀνωτέρω ἀρχή, ὁ κ. Μίνως Ἡσυχάκης ἐποίησατο ψήφισμα καταργοῦν ῥιζηδὸν τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ στεροῦν τοῦ δικαιώματος τοὺς ἀλλαχοῦ διαμένοντας Κρήτας ἀπὸ τοῦ νὰ βουλευῶνται περὶ τῆς πατρίδος τῶν. Καὶ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἐποίησατο ἐν γνώσει καὶ λελογισμένως, διότι ἐν κρυφῷ καὶ παραβύστῳ ἐργασθεὶς καὶ κατορθώσας μετὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων του ὀπισθοδρομικῶν διὰ πολλῶν μέσων νὰ ὑπογραφῆ παρὰ πολλῶν πληρεξουσίων, τὸ ὑπέβαλεν εἶτα εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν ὡς τετελεσμένον γεγονός. Γνωστὴ δ' ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἐν γένει διαγωγὴ του ὡς Πληρεξουσίου κατὰ τὰ δύο προηγουμένα ἔτη, πολεμίου πάντοτε φαινομένου πρὸς πᾶσαν προοδευτικὴν ἰδέαν. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡ φετινὴ διαγωγὴ του ὑπῆρξε καλύτερα; Πρῶτος αὐτὸς ἐν Κρήτῃ δὲν ἐφήρμωσε τὴν καταδολίευσιν τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου διὰ τῆς πλαστότητος τῶν καταλόγων; Ἐπειτα ἂν εἶχε μικρὰν δόσιν φιλοτιμίας θὰ συνεργάζετο μετὰ τῶν Γεν. Διοικητικῶν Συμβούλων εἰς τὴν παῦσιν τῶν ὁποίων εἶχε θέσει τὴν ὑπογραφὴν του συνεμερίζετο δὲ καὶ τὴν ἐκφραζομένην ἰδέαν ἐν τῷ τῆς παύσεως ἐγγράφῳ τὴν ῥητῷ; λέγουσαν «ὅτι θεωρεῖ ἀναγκαίαν καὶ ὠφέλιμον εἰς τὰ γενικὰ τοῦ τόπου συμφέροντα τὴν ἀποχώρησίν των.» Ἡ ἄγνωστον ἄρα γε τυγχάνει ὅτι οὐ μόνον ἡμέρας καὶ νύκτας; ἐργάζετο μετὰ τῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ παυθέντων συμβούλων τούτων, ἀλλὰ καὶ τὸ γενικὸν ἀνέλαβε πρόσταγμα

τῆς καταπολεμήσεως τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν παρούσαν μεταβολὴν, συνδυασμοὺς συνεργαζόμενος κατ' ἐκείνων, ἐγκρίτους τῶν ἐπαρχιῶν Σφακίων, Ἀποκορώνου, Κυδωνίας, Σελήνου καὶ Κισσάμου προσκαλῶν καὶ μετὰ τῶν Συμβούλων μας καὶ τῶν ἄλλων ὀπισθοδρομικῶν πολλὰ ὑποσχόμενος, καὶ μυρία ἄλλα τεχνάσματα μεταχειριζόμενος; καὶ ἐπὶ τέλους καὶ περιοδείας εἰς ξένας ἐπαρχίας ποιῶν; Δι' αὐτὰς ἄρ' γε τὰς ἀρετὰς του καὶ δι' αὐτὴν τὴν πατριωτικὴν πολιτικὴν του ἡ πόλις τῶν Χανίων ἐτίμησε τὸν κ. Μίνωα Ἡσυχάκην ἢ διὰ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς ἡ οἰκογένειά του προσέφερον εἰς τὸν τόπον; Μὴ ἀναδιφήσατε τὴν παλαιότεραν καὶ νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Κρήτης, διότι οὐδαμοῦ θὰ εὑρητε τὸ ὄνομα Ἡσυχάκη ἀναδιφήσατε τὰς ἀποκηρύξεις καὶ εἰρμιβέβαιος ὅτι θὰ συναντήσατε αὐτό. Ἀναδιφήσατε ἔτι τὰ βιβλία τῆς Δημογεροντίας καὶ ἐκεῖ θὰ ἴδητε τὸν πλούσιον Ἀντώνιον Ἡσυχάκην, τὸν πατέρα τοῦ Πληρεξουσίου Χανίων, χίλια στραγγυλά γρόσια λαμβάνοντα κατὰ μῆνα μισθοδοσίαν, διότι ἐνίστε ὡς Ταμίης ἐξεκλείδωνε τὴν κάσσαν τῆς Δημογεροντίας. Καὶ ὅμως παραξενεύομεθα πῶς κατεστράφησαν τὰ ὀφρανικὰ χρήματα!

Εἶπομεν ἀνωτέρω, Κύριέ μου, ὅτι τὸ ὀπισθοδρομικὸν κόμμα αἰσθανόμενον τὸ ἔδαφος κλονιζόμενον ὑπὸ τοῦ πόδαυ του καθ' ὅσον προσήγγιζον αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαί, οὐδενὸς παρέλειψεν μέσου θεμιτοῦ καὶ ἀθεμιτοῦ ὅπως ὑποστηρίξῃ βουλευτὰς ὄργανα τῆς θελήσεώς του. Ἐκτὸς τῶν ὅσων ἐνήργησεν ἐν Χανίοις παρέπεισε καὶ ὑπαλλήλους νὰ παραιτηθῶσι καὶ ἐκλεχθῶσιν εἰς τὸν βουλευτικὸν ἀγῶνα, κρατουμένων τῶν θέσῶν των κενῶν, πρὸς ἐπιτυχίαν δ' αὐτῶν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιόν μας τὰς μὲν συνοικίας τῶν χωρίων μετέβαλε, διὰ Πρακτικοῦ, νοεῖται, εἰς χωρία διὰ νὰ ἐκλέξωσι καὶ αἱ συνοικίαι ἰδίους Δημογεροντας ἐνῶ ὁ νόμος φησὶ: δρίζει τὰ

χωρία, τὴν δὲ ἔδραν τοῦ τόπου τῆς ἐκλογῆς τῆς Κυθωνίας ἀντὶ τῆς πόλεως Χανίων μετέθεσαν εἰς Γαλατᾶ, κατόπιν δὲ πάλιν δι' ἰδιαιτέρου πρακτικοῦ μετέθεσε πάλιν εἰς Χανία. Δι' ἀπορορῆτων δ' ἔτι ἐνεργειῶν περιέπλεξε τόσον παλὴν τὰ πράγματα, ὥστε πολλαχοῦ μὲν δὲν ἐτηρήθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμεναι προθεσμίαι διὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν Δημογερόντων, ἀλλαγῆ δὲ τοὺς οὗς ἐξέλεγεν ἡ λαὸς δὲν παρεδέχτο δ' Ἐπαρχος, ἀλλὰ διέτασσε νέαν ἐκλογὴν, καὶ ἀλλαγῆ ἔπραττον τὸ αὐτὸ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαί. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα προσθέσατε περιοδείας Εἰσαγγελέων καὶ Ἀντεισαγγελέων μετὰ ὑποψηφίων καθὼς καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων, ἐπεμβάσεις καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅτινα ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰς ἐπὶ τοῦ μακαρίτου Ἰθῶνος ἐπεμβάσεις εἰς τὰς ἐκλογὰς τὰς ὁποίας μετὰ τοιαύτης χάριτος περιγράφει ὁ ἀξιμνήστως Δραγοῦμης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚΤΗ

Τὸ ὀπισθοδρομικὸν στοιχεῖον κατηγορεῖ τοῦ προοδευτικοῦ ὡς ἐπαναστατικοῦ, ὡς θέλοντος νὰ προκαλέσῃ ταραχὰς καὶ ὡς θέλοντος νὰ γεννήσῃ πράγματα εἰς τὸν τόπον. Οὐδὲν τούτου ψευδέστερον. Κατὰ γενικὸν κανόνα αἱ προπαρασκευάζοντες τὰς ἐπαναστάσεις καὶ τὰς ταραχὰς εἶναι ἐκεῖνοι, αἵτινες θέλουσιν τὸν λαὸν εἰλωτα, οἵτινες διαφθείρουσιν αὐτὸν, αἵτινες παραβιάζουσιν τὸν νόμον, οἵτινες τέλος τὸ ἀτομικὸν συμφέρον των τάττουσιν ὑπεράνω τοῦ γενικοῦ. Τὰς ιδιότητας ταύτας, ἴδωμεν ὁποῖον στοιχεῖον κέκτηται. Τὸ δὲ προοδευτικὸν κόμμα τί ζητεῖ; θέσεις κατ' ἀτομικὰ συμφέροντα; Οὐχί. Δὲν ἐζήτησαν θέσεις καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνε-

πτυγμένων πατριωτῶν τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν νέαν μεταβολὴν κατέχει ἐνεργητικὴν τινα θέσιν. Δὲν ἐζήτησαν ἐπίσης οὐδὲ συμφέροντα ἀτομικὰ, διότι ἐὰν ἐζήτουν θὰ προσεκολλῶντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν τοιαῦτα παρέχουσαν. Ὅ,τι λοιπὸν ἀπαιτεῖ τὸ προοδευτικὸν κόμμα ἢ ἡ ἀντιπολίτευσις εἶναι γὰρ ἔδῃ τὴν Πατρίδα τοῦ εὐνομούμενης καὶ προοδεύουσας ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἡ ἐργασία καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ ἀπασα συγκεντροῦνται εἰς τὸ γὰρ ἔδῃ ἐπιστεγαζόμενον τὸ οἰκοδόμημα, οὔτινος τὰς μὲν βάσεις ἔθεντο οἱ πατέρες του, τὴν δὲ οἰκοδομὴν ἤγειρεν αὐτό. Καὶ δὲν ἐνεργεῖ, δὲν ἐργάζεται ὅπως ταῦτα ἀποκτηθῶσι δι' ἐκνόμων, διὰ βικίων μέσων, ἀλλὰ διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, διὰ τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Καὶ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι πᾶν ὅ,τι καλὸν ἐκτέλεσται ὁ τόπος μετὰ τὰ 1879 καὶ διὰ τῆς Γεν. Συνελεύσεως εἰς τὸ προοδευτικὸν καὶ μόνον κόμμα χρεωστεῖται, ἐνῶ τὸ ὀπισθοδρομικὸν ὡς εἶδομεν πολλὰ ἐμόχθησε καὶ πολλὰ ἐτεχνάσθη, ὅπως ἐξαναγκάσῃ τὸν νομοθέτην τῆς Κρήτης κ. Ι. Σκαλτσούνην ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς Κρήτης διὰ τὰ ναυαγήτη καὶ ἡ εἰσαγωγὴ ἐν τῷ τόπῳ τῶν νομοθετημάτων του καὶ ἡ τακτοποίησις τῶν Διακαστηρίων. Τὸ προοδευτικὸν ἔτι κόμμα καὶ διὰ τύπου ἐργάσθη ὅλαις δυνάμεισι πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου καὶ πρὸς περιφρούρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ τόπου, ἐνῶ τὸ ὀπισθοδρομικὸν, ἀδυνατοῦν γὰρ δίδῃ λόγον δημοσίᾳ τῶν πράξεών του, κατεσίγησε τὴν φωνὴν τῆς δημοσιογραφίας, καταργήσαν τὸ προϋπάρχον σύστημα τῆς μικρᾶς ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ καθιερώσαν τὸ ὅλως ἐναντίον, τὸ τῆς λογοκρισίας. Καὶ ὁ τόπος πολλὰ ὀφείλει εἰς τὸ προοδευτικὸν κόμμα, διότι ἄνευ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν ἐργασιῶν του τὰ καθ' ἡμᾶς θὰ ἦσαν εἰς χεῖρονα κατάστασιν. Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ ὁποῖον τὸ φετεινὸν πολιτικὸν πρόγραμμα τῶν δύο τούτων μερίδων.

Τὸ προοδευτικὸν κόμμα θὰ ζητήσῃ μὲν βεβαίως τὴν χο-

ρήγησιν δικαιωμάτων εἰς τὸν τόπον, τεινόντων εἰς τὴν εὐ-
μερίαν τοῦ λαοῦ, μὴ ἀντιβαίνοντων δὲ εἰς τὰ κυριαρχικά δι-
καιώματα τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου, πρὸ πάντων ὅμως θὰ
ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν τῶν Διοικητικῶν ἐκείνων Συμβούλων,
οἵτινες κατεπάτησαν καὶ ἠκύρωσαν τὰς ἀποφάσεις τῆς Γεν.
Συνελεύσεως καὶ ἄλλους νόμους καὶ οἵτινες περιεφρόνησαν
τὴν ἀπόφασιν ὅλων τῶν πέρυσι Χριστιανῶν πληρεξουσίων
καὶ θὰ ἀκυρώσῃ πάσας τὰς πράξεις αὐτῶν, σύμφωνα μὲ τὸ
μνησθὲν ἀπὸ 6 Ἰουνίου 1882 ψήφισμά των. Ἐπὶ πᾶσι δὲ
θὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν ὅλων τῶν παρανόμων ἐκλογῶν,
ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς Χανίων. Τὴν πολιτικὴν ταύτην
ὑπαγορεύει αὐτὸ τὸ συμφέρον τοῦ τόπου, αὐτὴ ἡ ἀξιοπρέ-
πεια τῆς Γεν. Συνελεύσεως.

Τὸ δ-πισθοδρομικὸν δὲ κόμμα τί ζητεῖ. Ἡ νὰ σπερῶσῃ τὰ
πράγματα εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως συνέβη πέρυσι ἕνεκα τῶν ῥα-
διοιργασιῶν του, διὰ νὰ μὴ γένη τίποτε, ἢ νὰ παραδοθῶσιν
εἰς λήθη ὅλαι αἱ παρανομίαι τῶν διοικητικῶν Συμβούλων
καὶ τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων καὶ νὰ ἐπικυρωθῶσιν ὅλαι αἱ
παρανομαὶ ἐκλογαί, ἃς διενήργησεν. Ἀλλὰ τοιαύτη τακτικὴ
πρόδηλον εἶναι ὅτι καταστρέφει ριζικῶς τὸ πολίτευμα τοῦ
τόπου. Ἀλλοίμονον ἐὰν καθιερωθῇ ἡ ὀλεθρία ἀρχή, ἣν τὸ
δ-πισθοδρομικὸν κόμμα προσβύει, διότι τότε ἡ Κρήτη ἐπα-
νέρχεται εἰς τὴν κατάστασιν ἣτο πρὸ τῆς ἀποκτήσεως τῶν
προνομίων της.

Ὁ κόσμος ὅλος ἄς κρίνῃ ἥδη ὅποιον κόμμα εἶναι τὸ ὀρθο-
φρονούν, ὅποιον σκέπτεται πατριωτικῶς, ὅποιον ἐπιθυμεῖ
τὴν ἐν εἰρήνῃ πρόοδον τοῦ τόπου, ὅποιον ἐργάζεται ἀληθῶς
διὰ τῶν νομίμων μέσων. Ἡ διὰ παρανόμων ἐκλογῶν τε-
χνικὴ πλειοψηφία τυχὸν ἐν τῇ Βουλῇ, οἷον παρασκευάζει τὸ
δ-πισθοδρομικὸν κόμμα, δὲν θὰ φέρῃ βεβχίως τὴν διόρθωσιν.

Αἱ τοιαῦται διορθώσεις ὁμοιάζουν τὸ ἀπλοῦν κλεισίμον τῆς πληγῆς, ἀφίνουσαι τὸ νόσημα νὰ ἐργάζεται ἐνδοθεν.

Τοιαύτη εἶναι, Κύριέ μου, ἡ κατάστασις τῆς Κρήτης μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς συμβάσεως τῆς Χαλέπας. Καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην ἐδημιούργησε τὸ ὀπισθοδρομικὸν κόμμα, πρῶτα δὲ καὶ μάλιστα τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον. Τὴν εὐθύνην ἂν θέλετε, αὐτὸ καὶ μόνον ἀνέλαβεν ἐφ' ἑαυτοῦ, διὰ τῶν μνησθέντων ἀπὸ 7 καὶ 31 Αὐγούστου 1880 ἐγγράφων του, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ τελευταίου ἐν τῷ ὀρίῳ, ὡς εἶδομεν, παριστᾷ, πρὸς τὸν Γεν. Διοικητὴν «Ὅτι ἡ ἀποστολὴ του δὲν εἶναι ἀπλῶς διασκηπτικὴ καὶ γνωμοδοτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικὴ, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ἐξελεγκτικὴ τῶν πράξεων τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ ὅτι τὸ Γεν. Διοικητικὸν Συμβούλιον κατὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ὀργανικοῦ νόμου ἐδημιουργήθη ὅπως ἴσχυται πρὸς τῷ Γεν. Διοικητῇ, οὐ μόνον πρὸς διαφώτισιν τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐποπτεῖαν τῶν πράξεων αὐτοῦ.» Ἄρα αὐτοὶ οὗτοι οἱ Διοικητικοὶ Σύμβουλοί μας Χρ. Κινδυλάκης, Ρούσσος Κουντουράκης καὶ Κωνστ. Παπαδογιαννάκης εἶναι ὑπαίτιοι τῆς περὶ τὴν ἐκρήθμιον καταστάσεως κατὰ τὴν ἐκυτῶν δολογίαν. Ἄλλ' εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ ὀπισθοδρομικὸν κόμμα ζῆτεῖ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ προοδευτικοῦ κόμματος. Καὶ εἰς τοῦτο μὴ περὶ ἐξενουθῆτε. Τοῦτο, ὡς εἶδομεν, ὀνειρεύθη ποτὲ διὰ τῆς ναυαγησάσης κηρύξεως τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου. Δὲν ἐξετάζω ἂν θὰ κατορθώσῃ τοῦτο ἢ μὴ, ἂν κατορθώσῃ δηλονότι τὴν ἐξόντωσιν ἐκείνων, οἵτινες θορρακλέως ἀντιμετωπίζουσι αὐτὸ καὶ ἐξελέγχουσι μετὰ παρησίας τὰς πράξεις του. Ἄλλὰ μοὶ φαίνεται παράξενον πῶς νὰ μὴ κατανοοῦν οἱ ὀπισθοδρομικοὶ κατόπι τόσων γεγονότων ὅτι μάταιοπονοῦν. Πρὸς τῷ Κρητικῷ λαῷ οὐδὲν ἰσχυρότερον τῶν ἰδεῶν ἐκείνων οἵτινες τείνουσι εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν του. Τὸ κατώρθω-

σαν οἱ προκάτοχοι των ὀπισθοδρομικοὶ κατὰ τὸ 1858, κατὰ τὸ 1866, κατὰ τὸ 1878 ; Δὲν ἀπεκήρυξαν, δὲν ὕβρισαν, δὲν κατεδίωξαν τοὺς προοδευτικούς ; Δὲν συμπάρεσυρον μεθ' ἑαυτῶν πλείστους ὅσους ἐγκρίτους διαφόρων ἐπαρχιῶν, φαινόμενοι οὕτω πανταχόθεν παντοδύναμοι ; Καὶ ὅμως τί κατάρθωσαν ἐπὶ τέλους, οὐδὲν ἕτερον ἢ καταστρεπτικὰς ἐπαναστάσεις.

Διότι ἐὰν ὧς οὗτοι ἀντὶ ν' ἀποκηρύττωσι τὰς προοδευτικὰς ἰδέας ἠσπάζοντο αὐτάς, ἀντὶ νὰ παριστάνωσιν εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν ὅτι ὁ λαὸς μένει κατὰ πάντα εὐχαριστημένος, παρίστανον τοῦναντίον τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δηλαδή ὁ λαὸς ἔχει παράπονα καὶ παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ θεραπευθῶς, διὰ τῆς παραχωρήσεως τῶν ὧν ἐζήτει προνομίων, τότε αἱ καταστρεπτικαὶ ἐπαναστάσεις τοῦ 1866 καὶ 1878 δὲν θὰ συνέβαινον.

— — — — —

